

Stenografični zapisnik

pete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 28. oktobra 1890.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar dr. Josip Poklukar. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: Ekscelenca knezoškof dr. Jakob Missia, Janko Kersnik, Karol Luckmann, Fran Šuklje, baron Beno Taufferer, Franc Višnikar, dr. Josip Vošnjak in Ignacij Žitnik. — Zapisnikar: Deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika IV. deželno-zborske seje dné 24. oktobra 1890.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 42. Poročilo deželnega odbora gledé naprave ceste iz Podpeči do gospodarske ceste, ki se nahaja v ozemlju mesta Ljubljanskega ter stika z okrajno cesto Tomišelj-Lipe, in gledé uvrstitve obeh prog med okrajne ceste.
4. Priloga 43. Poročilo deželnega odbora o dovršeni zgradbi dveh novih oddelkov v blaznici na Studenci.
5. Ustno poročilo upravnega odseka o § 3. letnega poročila deželnega odbora:
  - A. „Deželna kultura“.
  - B. „Agrarne razmere“.
  - C. „Zdravstvene reči“.
6. Priloga 44. Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1891. (k prilogi 34.).
7. Ustno poročilo finančnega odseka o ustanovi za operatérja (k prilogi 26.).
8. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora: § 6. „Občila“.
9. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora: § 5. „Občinske reči“.
10. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji podobčine Goričavas za ločitev od občine Ribnica.
11. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora v Postojini za uvrstitev okrajne ceste iz St. Petra čez Trnovo med deželne ceste.

Stenographischer Bericht

der fünften Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 28. Oktober 1890.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Josef Poklukar. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Johann Kersnik, Karl Luckmann, Franz Šuklje, Beno Baron Taufferer, Franz Višnikar, Dr. Josef Vošnjak und Ignaz Žitnik. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der IV. Landtags-sitzung vom 24. Oktober 1890.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidentiums.
3. Beilage 42. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Herstellung einer Straße von Podpeč bis zu der im Gebiete der Stadt Laibach gelegenen, an die Tomischel-Lipe Bezirksstraße anschließenden Wirtschaftsstraße und Einreihung der beiden Strecken in die Kategorie der Bezirksstraßen.
4. Beilage 43. Bericht des Landesauschusses über den Bau der zwei neuen Abtheilungen in der Irrenanstalt zu Studeneč.
5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über den § 3 des Rechnungsbereiches des Landesauschusses:
  - A. „Landescultur“.
  - B. „Agrarverhältnisse“.
  - C. „Sanitätsangelegenheiten“.
6. Beilage 44. Bericht des Finanzauschusses über den Voranschlag des Normalschulfonds pro 1891 (zur Beilage 34.).
7. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über das Stipendium für einen Operationszögling (zur Beilage 26.).
8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über den Rechnungsbereich des Landesauschusses: § 6 „Communicationsmittel“.
9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über den Rechnungsbereich des Landesauschusses: § 5 „Gemeinbeanlagen“.
10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über die Petition der Untergemeinde Weikersdorf um Trennung von der Gemeinde Reifnitz.
11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über die Petition des Bezirksstraßenauschusses in Welsberg um Einreihung der Bezirksstraße von St. Peter über Dornegg unter die Landesstraßen.

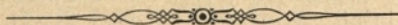
12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora v Pl. Bistrici za uvrstitev čez Globovnik držeče okrajne ceste med deželne ceste. 13. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Jesenice in drugih občin za preložitev okrajnega sodišča in davčnega urada iz Kranjske gore na Jesenice.	12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Bezirksstrassenauschusses in Pl. Feistritz um Einreihung der über Globovnik führenden Bezirksstrasse unter die Landesstrassen. 13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Aßling und anderer Gemeinden um Verlegung des Bezirksgerichtes und Steueramtes von Kronau nach Aßling.

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost slavne zbornice in otvarjam séjo. Gospoda zapisnikarja naprosim, da prečita zapisnik zadnje séje.

1. Branje zapisnika IV. deželno-zborske seje dné 24. oktobra 1890.**1. Lesung des Protokollles der IV. Landtags-sitzung vom 24. October 1890.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik IV. seje v nemškem jeziku. — Liesst das Protokoll der IV. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Ali je kaj opomb k ravnokar prečitanemu zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ni opombe, izrekam, da je zapisnik zadnje séje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Naznaniti mi je, da se je gospod poslanec baron Taufferer oglasil bolnega, ter se ne more udeležiti današnje séje.

Gledé dnevnega reda mi je opomniti, da se je po nekaterih pomotah trikrat tiskal. Bistveni razloček med dnevnim redom, katerega sem naznanil v zadnji séji in med sedanjim tiskanim je ta, da je bilo poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada razglašeno kot zadnja točka, v novem dnevnem redu pa je navedeno kot 6. točka. Izrekam, da velja tisti dnevni red, katerega sem razglasil v zadnji séji.

Dalje imam naznanjati, da je došla predsedništvu visokega deželnega zbora dolga vrsta prošenj, in sicer izročam jaz sledeči prošnji:

Tomazin Josef, gewesener Landeszwangsarbeits-haus-Auffseher, bittet um Bewilligung der normalmäßigen Provision.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Schitko Franziska, Portierswitwe, bittet um Erhöhung ihrer Pension.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Vošnjak izroča prošnjo zastopa Cerkniskega trga, da bi se poslal deželni inženir v Cerknico zarad preiskave dobre pitne vode.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Braune izroča sledeče prošnje:

Benedig Magdalena, Lehrerswitwe in Unterwarmberg, bittet um Bewilligung einer Gnadengabe für sich und ihre zwei Kinder.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Eppich Mathias, Hauptschubführer hier, bittet um Bewilligung einer außerordentlichen Geldaushilfe.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Schulauschuss der Fachschule für Holzindustrie in Gottschee bittet um Subvention pro 1891.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Povše izroča prošnjo katoliškega društva rokodelskih pomočnikov v Ljubljani za podporo za društveno hišo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Lavrenčič izroča prošnjo Štefana Tomšič-a, nadučitelja v Vipavi, za podporo v svrhu zdravljenja na kaki kirurški kliniki.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Dragoš izroča prošnjo Lavrina Josipa, jurista na Dunajskem vseučilišči, za podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež izroča prošnjo Šubica Alojzija, slikarskega akademika v Monakovem, za podaljšanje in zvišanje podpore.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Končno predlaga še gospod poslanec Pakiz prošnjo Jerneja Pečnik-a, preiskovalca starin v Krškem, za nagrado in podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Prestopimo k daljni točki dnevnega reda, to je:

3. (Priloga 42.) Poročilo deželnega odbora gledé naprave ceste iz Podpeči do gospodarske ceste, ki se nahaja v ozemlju mesta Ljubljanskega ter stika z okrajno cesto Tomišelj-Lipe in gledé uvrstitve obeh prog med okrajne ceste.

3. (Beilage 42.) Bericht des Landesauschusses, betreffend die Herstellung einer Straße

von Podpetich bis zu der im Gebiete der Stadt Raibach gelegenen, an die Tomischel-Tipe Bezirksstraße anschließenden Wirtschaftsstraße und Einreihung der beiden Strecken in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izročí se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Daljna točka je:

4. (Priloga 43.) Poročilo deželnega odbora o dovršeni zgradbi dveh novih oddelkov v blaznici na Studenci.

4. (Beilage 43.) Bericht des Landesauschusses über den Bau der zwei neuen Abtheilungen in der Irrenanstalt zu Studencz.

(Izročí se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Daljna točka dnevnega reda je:

5. Ustno poročilo upravnega odseka o § 3. letnega poročila deželnega odbora:

5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den § 3. des Rechnungsjahresberichtes des Landesauschusses:

A. „Deželna kultura“.

A. „Landescultur“.

Poročevalec Povše:

Visoki deželni zbor! Čast mi je poročati v imenu gospodarskega odseka o letnem poročilu deželnega odbora in sicer o § 3. razpravljajočem „Deželno-kulturne zadeve“. Tudi letos razvrščam marginalne številke poročila tako, da številke, ki razpravljajo predmete po vsebini si enakovrstne, skupno navajam.

Pod marg. št. 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 34. in 35. razpravljajo se „vodne zadeve“. Iz teh treba sledeče omenjati:

K marg. št. 2. tikajoče se zgradbe potoka Trebiža, pritrjuje se izrekoma deželnemu odboru, ki je naprosil c. kr. deželno vlado, da ta ukrene, da se za vzdrževanje pri potoku Trebiža zvršenih zgradbenih stavb v smislu § 4. postave z dné 29. junija 1886, dež. zak. št. 17., osnuje vodna zadruga, ker vsa ta obrambena zgradba stala je mnogo tisoč denarja in treba take zgradbe o tako nevarnih vodah vedno hraniti v najboljšem stanu, ako se hoče sploh ohraniti težavno dovršeno obrambeno delo. Odsek

se sploh izreka za to, da naj deželni odbor v vseh enakih slučajih strogo zahteva osnovanja vodnih zadrug, ker le tako bo jamčeno, da bodo velike denarne žrtve, izdane za take zgradbe, ohranjene in v trajno korist.

Odsek tedaj nasvetuje:

„Visoki deželni zbor naj odobrovaje potrdi deželnega odbora poročilo pod marg. št. 2. ter naroča deželnemu odboru, da v enakih zadevah redno zahteva osnovanje vodnih zadrug“.

Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

K marg. št. 4. omenja gospodarski odsek, da priznava potrebo, da se zdaljša dolinska zapora pri potoku Bistrici v Mojstrani ter da skuša deželni odbor izposlovati v to svrhu od c. kr. poljedelskega ministerstva državne podpore.

Gledé marg. št. 5., iz katere je razvideti, da je deželni odbor naznanil v lanskem zasedanji in sicer v seji dné 31. oktobra sprejeto resolucijo visoki c. kr. deželni vladi, izreka gospodarski odsek ponovljeno se za to, da se deželni odbor še nadalje poteza pri visoki c. kr. vladi za to, da doseže, da se tudi zgornji tek Save nad Črnuškim mostom po državi urediti ima, ter da dobiva deželni odbor poročila o stanji in napredku uravnalnih del pri Savi.

K marg. št. 7., gledé uravnave Bistrice pri njenem izlivu v Savo pri Dolu, izreka gospodarski odsek svojo željo, da deželni odbor skrbi za to, da se dotični glavni načrt prej ko mogoče dogotovi ter da se z uravnavo Bistrice pri omenjenem njenem izlivu v Savo prav kmalu prične, ker prav pri izlivu Bistrice pri Dolskih zemljiščih pod Beričevskim mostom je največja nevarnost, da Bistrica pretrga svojo levo itak silno plitvo obrežje, kar bi bilo v neizmerno pogubno škodo Dolskim vasem.

Iz poročila razvideti je nadalje, da visoka c. kr. vlada, akoprav trdi, da ne more biti govora, da bi se dolnji tek Bistrice pritegnil k uravnavi Save, venderle pristavlja, da, v kolikor bi pa primerna uravnava doljnega teka Bistrice pripomogla, da se njen izliv v Savo vzdrži v sedanjem teku, kar bi bilo želeti tudi v interesu uravnave Save, bi se morabit dal izposlovati državni donesek za uravnavo Bistrice pod tem pridržkom, da tudi mejaši in dežela dospevajo k temu uravnanju.

Gospodarski odsek ponavlja svojo bojazen, da se prejali pozneje utegne pripetiti pod Beričevskim mostom po Bistrici velika nesreča za Dolsko polje, katero bi bilo povsem opustošeno, ako prestopi Bistrica, ki je prav po izreku visoke vlade hudourniškega značaja, iz svojega ondot jako plitvega teka. Dovoljuje si pa tudi trditi oziroma opozarjati visoko c. kr. vlado na to, da v slučajih, ko bi Bistrica zapustila svojo postajo ter pretrgala si pot ali tek čez Dolsko polje, bi Bistrica tudi od države s tolikimi žrtvami dovršeno obsavsko obrambeno zgradbo silno poškodovala, ker morala bi si, in to po naravnem zakonu padca, iskati zopet odtok ter bi gotovo raztrgala zgradbe zvršene na levem bregu Save.

Gospodarski odsek nasvetuje torej:

„Visoki deželni zbor naj sprejme poročilo pod št. 7. na znanje in naroči deželnemu odboru, da naprosi c. kr. vlado, da iz navedenih uzrokov prevzame uravnavo spodnjega teka Bistrice kot v državni interes spadajočo zadevo“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Gledé uravnave reke Krke, pod marg. št. 10., gospodarski odsek ponovljeno poudarja silno potrebo, da se ta reka vender enkrat uravna ter da se vsaj glavni načrt, za kateréga izdelovanje je deželni zbor potrebno svoto dovolil, že dodela in potem nemudoma prične toliko potrebno uravnavno delo „Krke“ vsaj v njenem spodnjem delu od Bele cerkve do izliva v Savo. Iz deželno-odborskega letnega poročila je razvideti, da je Kostanjeviški okraj po trtni uši popolnoma okužen ter deloma uničen, ker nad dve tretjini vinogradov je zapadlo filokseri. Moremo si misliti veliko bedo in obupnost, katera se mora polastiti ondotnih prebivalcev. Kaj je pač naravníšega, da se vsaj poljedelstvo tem ljudem reši in k sreči ima prav ta okraj dokaj plodno polje, katero pa žal sedaj ne zagotavlja njega obdelovalcem sigurnega dohodka, ker je to polje tako pogostoma, po dva do trikrat v letu, po Krki preplavljeno ter opustošeno. Dolžnost države je in dežele v tako skrajni bedi prihiti takemu prebivalstvu na pomoč in prav s tem, da bi se reka Krka uravnala, da ne bi več upostoševala polje, bi bilo že dokaj pomagano ondotnim prebivalcem, ki bodo z marljivostjo se poprijeli poljedelstva, da vsaj iz tega si prislužijo vsakdanjega kruha ter tako rešijo si svojo eksistenco za toliko časa, da si opomorejo od udarcev po filokseri jim zadetih s tem, da na novo nasade opustošene vinograde s primernimi ustrajajočimi trtami.

Zatorej predlagam:

„Deželni odbor naj ponovljeno popiše visokemu ministerstvu žalostno stanje po filokseri popolnoma uničenega Kostanjeviškega okraja ter sklicevaje se na svoja utemeljajoča poročila dosedanja o velikih škodah, katere prouzročuje reka Krka ondotnemu polju, izposluje vender končno uslišanje toliko opravičene prošnje, da prevzame državna uprava drugo polovico stroškov za izdelovanje glavnega načrta za uravnavo, katera naj bi se prej ko mogoče tudi že končno pričela.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Ravno tako stavljam k marg. št. 11. predlog:

„Deželni odbor naj skrbi za to, da se osuševanje Račenske doline nadaljuje, ker iz strokovnjaške razložbe deželnega hidrotehnikarja g. Hrasky-a je razvideti, da to osuševanje nima nikakih nepovoljnih vplivov na spodnji izliv vodá pri gorenji Krki.“

Poslanec Detela:

Omenjal bi le, da je med časom, odkar je bilo letno poročilo skleneno, došel deželnemu odboru dopis od visoke vlade, s katerim se je naznanilo,

da je dovolilo ministerstvo poljedelstva svoto 3000 gld. za osuševanje Račenske doline, ker je izvedenec Puttik poročal, da bi ta osuševalna dela ne povzročila nobene škode Krški dolini. Torej imamo 3000 gld. na razpolaganje za nadaljevanje dela v Račenski dolini.

Poročevalec Povše:

Zahvaljujem se visoki vladi, da nam je to podporo naklonila in veseli me, da je naš hidrotehnik prav pogodil, če je izrekel, da bi osuševanje v Račenski dolini ne vplivalo na spodnje doline.

Deželni glavar:

Prosim glasovanja, in prosim gospode, ki pritrde predlogu, ki ga stavi gospod poročevalec, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Povše:

Gledé odvrnitve povodenj v kotlinskih dolinah Kočevskih, Ribniških in Dobrepoljskih priporoča gospodarski odsek sledeče:

„Deželni odbor naj vpliva na to, da se takoj prične s kopanjem jam v Ribniški dolini. Ob enem izreka odsek željo, da se ob uspehu teh del dobi natančno poročilo od gosp. gojzdnega adjunkta, ki ta déla vodi, da bo o uspešnosti takih del mogoče soditi“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Nadalje stavljam sledeči predlog:

„K marg. št. 13. dostavlja gospodarski odsek željo, da se zarad pomislekov, da vplivajo odvajanja vodá iz Planinske doline na Ljubljansko barje, izvrši nameravano skupno preiskovanje vseh razmer vsega ozemlja in hidrografičnih zvez omenjene doline z barjem, da bo mogoče s popolno gotovostjo presoditi navedene pomisleke ter da deželni odbor ukrene potrebno, da bo mogoče deželnemu hidrotehniku izvršiti te hidrotehniške preiskave“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

V marg. št. 14. poročá deželni odbor ob uravnavi in zagrabi voda v Vipavski dolini. Gospodarski odsek obžaluje, da se toliko potrebno delo ni moglo pričeti ter izreka nado, da se bo presrečilo deželnemu odboru, dognati pri visokem ministerstvu, da ono prevzame del stroškov, ki se bodo poračunali na podlagi novo prirejenega načrta, za katerega izdelavo bo morda mogoče deželnemu odboru najeti kakega drugega tehnikarja, ker ravna se le za popolnitev, oziroma predelanje načrta obstoječega in od visokega ministerstva z odlokoma z dné 7. maja t. l. primerno spoznanega. Ministerstvo misli namreč, in temu se ne more oporekati, da ne more pred 10 leti izgotovljeni načrt inženirja Klemenčiča odnosno Eyperta z ozirom na hidrografične premembe, ki so se med tem v Vipavski dolini vršile, povsem ustrezati. Za izdelavo takega načrta bo sedaj mogoče najeti tehnikarja, in deželni hidrotehnik Hrasky naj bi končno pregledal

po omenjenem najetem: tehniku izdelan, oziroma ponovljen ali dopolnen načrt. Zato naj deželni odbor skrbi, da prej ko mogoče najde za to delo tehnika, ter da bi tekom prihodnjega leta bilo mogoče, o tej prepotrebni uravnavi storiti kak korak naprej.

Da se pa vsaj kmalu zvrši na 3000 gld. prevdarjeno zvišanje že zasute dolinske zapore pri Beli, kateri projekt je visoko ministerstvo primernim spoznalo ter ga sprejelo v gozdno-tehniški program, nasvetuje gospodarski odsek:

„Visoki deželni zbor naj sklene:

1.) Deželni odbor naj izposluje, da zvišanje dolinske zapore pri Beli v Vipavski dolini prevzame c. kr. gozdno-tehniški oddelek za zgradbo hudournikov;

2.) deželnemu odboru se dovoli porabiti primerno svoto iz kredita za vodne stavbe, za najem tehnika, da popolni tehniški operat o uravnavi vodá v Vipavski dolini“.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! V lanskem letu vladala je, kakor znano, na Kranjskem velika beda po ujmah in drugih elementarnih dogodkih. Ta beda je nezaslišano obiskala posebno Vipavsko dolino in to je bilo uzrok, da je deželni odbor predložil visokemu deželnemu zboru poročilo, naj se nemudoma začno pripravljala dela za regulacijo Vipavskih voda in se v ta namen dovoli primeren kredit, ker je hotel — kar je gospod referent deželnega odbora v finančnem odseku izrečno naglašal — nakloniti s tem neko podporo nesrečnemu prebivalstvu Vipavske doline. Stvar se je lanskega leta v finančnem odseku temeljito razmotrivala. Finančni odsek je razvidel, da bi za najnujnejša dela na podlagi Eypertovega načrta zadostovala svota 10.000 gld., in da bi bilo s tem izdatno pomagano Vipavcem, ki so bili lani silno potrebni podpore. Deželni odbor se je obrnil do visoke vlade in ta je odgovorila, da ne more pritrditi temu, da bi se prispevek 10.000 gld. iz deželnega zaklada pokrtil na račun onega doneska, s katerim bode morala dežela prispevati k troškom za uravnavna in zgradbena dela v Vipavski dolini, čes, da so se od časa, ko se je napravil Klemenčičev, oziroma Eypertov načrt, spremenile razmere vodá v Vipavski dolini in da je treba torej pregledati načrt. Kakošne pa so te spremembe, gospoda moja? Po mojih mislih se ni spremenilo nič družega, nego da so se struge še bolj zasule in zvišale. Vode tekó, kjer so tekle popred, in poizvedbe, kako tekó, bi se bile lahko zgodile lansko leto.

Deželni odbor se izgovarja, kakor se izgovarja tudi pri marg. št. 10. § 3. in pri marg. št. 82. § 6., da ni bilo mogoče ukreniti ničesar, čes, da ni bilo na razpolaganje tehniških moči, ker je dotični urad v deželnem odboru preveč bil z deli preobložen. Gospoda moja! Dandanes priti deželnemu zboru s takim izgovorom, ko je mogoče dobiti toliko tehniških moči za malo nagrado, to se ne da nikakor opravičiti; posebno pa se ne da opravičiti, priti s tem izgovorom pred deželni zbor pri tako važni točki, kakor je marg. št. 14., ki se tiče uravnave vodá v

dolini, kjer je vladala silna beda, gledé katere je visoki deželni zbor sklenil, da se prebivalcem nakloni podpora. Bil sem lanskega leta poročevalec o tej zadevi in naravno je, da se tudi letos zanimam za stvar. Gospod poslanec Vipavskega okraja se je lani oglasil in vprašal, kako misli deželni odbor razdeliti ono svoto 10.000 gld., ali se bodo dotična dela zvršiti dala in ali se je nadejati, da bi se v istini naklonila prebivalcem Vipavske doline podpora. Jaz sem odgovoril, zanašaje se na gospoda referenta deželnega odbora v finančnem odseku, da se bode to zgodilo, in da se dela dajo zvršiti. In res so bila to dela, katera bi se bila mogla in morala zvršiti, in vsakdo mora priznavati, da izgovor, katerega navaja deželni odbor, ni opravičen. Lanskega leta je bilo rečeno, da bi se svota 3000 gld. porabila v to, da se zviša jéz med Sanaborom in Vrhpoljem za 5 m. To delo je tako, da vlada sama pripoznava, da bi se bilo moglo zvršiti, in vsled tega ne vem, zakaj se to ni zgodilo. Potem se je določilo 7000 gld. v to, da bi se bil pričel kopati jarek za regulacijo Vipavščice od Vrblja naprej. Teh 7000 gld. bi bil deželni odbor tako lahko in z mirno vestjo izdal, kakor 1 kr., zakaj jarek od Vrblja naprej imel je ostati suh, dokler bi se ne bila vsa regulacija Vipavščice zvršila. Voda bi ne bila stopila vanj, pač pa bi bilo onih 7000 gld. prav prišlo ubogim prebivalcem Vipavske doline. Zaradi tega jaz od svoje strani ne morem zadovoljen biti s pojasnilom, katero nam daje deželni odbor pri marg. št. 14. in iskreno obžalujem, da se sklepi visokega zbora lanskega leta niso zvršili, ker bi se bili zvršili prav lahko.

Po mojem mnenji moral bi nam bil deželni odbor predložiti zakon za prispevek iz državnega amelioracijskega zaklada, kajti gledati moramo na to, da dobivamo od države kolikor mogoče amelioracijskih doneskov; ni se pa smel izgovarjati s tem, da ni imel na razpolaganje tehniških moči. V drugih deželah tudi ne morejo sami zmagati vsega dela, ali če vedó, da so kaka dela važna, da je v interesu dežele ležeče, da ona daje primerno podporo v take namene, takrat ne gledajo na par goldinarjev ali par stotakov, ampak najemajo si hidrotehniških moči, napravljajo si posebne vodotehnične pisarne in pospešujejo potrebna dela, kolikor jim je le mogoče. Tehniških moči je najti dandanes prav lahko za malo mesečno nagrado in zato se nadejam, da deželni odbor prihodnje leto ne bo zopet tako postopal in iskal takih izgovorov, kakor smo jih čuli pri marg. št. 14. in kakor se navajajo pri marg. št. 10. § 3. in pri marg. št. 82. § 6.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Aus den Ausführungen des Herrn Vorredners wird das hohe Haus eine Thatsache entnommen haben, welche ich hier zur Sprache bringen möchte, nämlich die, daß dieser Gegenstand schon voriges Jahr im Finanzausschusse zur Verhandlung gebracht und im Beschlusse gefaßt wurde, welcher sich auf die Gebarung mit dem Landesfonde bezog, daß wir aber heute vor der Thatsache stehen, daß ein Beschlusse finanzieller Natur gefaßt

werden soll, welcher eine gewisse Unklarheit enthält, aber auf die Gebarung mit dem Landesfonde einen Einfluss haben könnte.

Ich habe den Ausführungen des Herrn Vorredners nichts als den Wunsch beizufügen, daß die Beschlüsse, die voriges Jahr gefaßt wurden, auch ausgeführt werden und kann mich nur im vollen Umfange diesen Ausführungen des Herrn Vorredners anschließen, sehe mich aber andererseits bemüssiget auf folgenden Umstand aufmerksam zu machen. Wenn wir beschließen, was jetzt beantragt ist, daß nämlich gewisse unbestimmte Geldmittel für gewisse Zwecke verwendet werden sollen, Geldmittel, die nicht fixirt sind, so können wir leicht in die Lage kommen zu erleben, daß diese Beschlüsse, die wir jetzt fassen würden, gegenstandslos werden und der Landesauschuß nichts thun kann, weil für die Durchführung keine Mittel angewiesen werden. Der Credit, der im vorigen Jahre bewilliget wurde, wird erlöschen, es muß daher ein neuer Credit bewilliget werden. Es ist nothwendig, daß Beschlüsse solcher Art, welche, wie im vorliegenden Falle vom Verwaltungsausschusse direct in das hohe Haus gebracht werden, in einer gewissen Übereinstimmung mit den Beschlüssen des Finanzausschusses vor dasselbe gelangen, weil, wenn dies nicht der Fall ist, zu besorgen stünde, daß diese Beschlüsse gegenstandslos werden. Ich will keinen Antrag stellen, sondern überlasse es den Obmännern des Finanzausschusses oder des Verwaltungsausschusses in dieser Beziehung das Richtige vorzutheilen; darauf kann ich aber hinweisen, daß solche Beschlüsse, wenn sie keine bestimmte Ziffer enthalten, so gut wie keine Beschlüsse sind, da eben kein Credit dafür angewiesen wird. Es würde sich empfehlen, vorher eine Übereinstimmung zwischen dem Finanzausschusse und dem Verwaltungsausschusse zu erzielen, weil ohne eine derartige Übereinstimmung der Zweck solcher Anträge möglicherweise vereitelt werden könnte; nur deswegen habe ich mich zum Worte gemeldet.

Poslanec Lavrenčič:

Slavni zbor! Ni mi treba obširno govoriti o tej stvari, katero je že častiti gospod poslanec Hribar temeljito in obširno razložil. Obžalovati pa moram tudi jaz, da se gledé na veliko bedo, v katerej se nahaja nesrečna Vipavska dolina že mnogo let sem in katero postaje vedno hujsa, da se letos niso pričela uravnava dela pri Vipavskih hudournikih in da se je zamudil najugodnejši čas, kajti zlati čas rečem, ker take zime in tacega poletja, da bi se bila vršila dela tako lahko, ne nahajamo vsako leto. Imeli smo na Kranjskem sploh veliko sušo, nikjer pa ne bolj, kakor v Vipavskem. Kaj tacega ne pomnijo stari ljudje. Vsled tega bi se bila dela mogla zvršiti z malimi troški, kateri bodo pa, kadar bode voda narasla, veliko večji postali. Kak dobiček bi bil torej, ko bi se bila dela pričela že letos, in kaka dobrota za uboge prebivalce naše doline, kajti, če se prej pomaga, pomaga se dvakrat. O revščini, katera vlada pri nas, ni treba dalje govoriti, in tudi o nujni potrebi ne, da se nesrečnim Vipavcem že enkrat priskoči na pomoč. Sicer pa se bode stvar, kakor vidim, zopet zavlekla, kajti koliko časa bo preteklo, da pridéjo inženirji, da se napravi nov načrt itd. Novega načrta po mojih mislih ne bi bilo

treba, kajti razmere se niso v drugem spremenile, kakor da so struge še bolj s peskom zasute, kakor popred. Čim pozneje pa se delo prične, tim dražje bode. Jaz bi torej toplo priporočal, da bi smatral deželni odbor delo kot nujno in da pošlje zvedence ter kakor hitro mogoče prične potrebna dela, ne pa, da bi se odlašalo, kakor je bila do sedaj navada.

Poslanec Detela:

Mesto da je gospod poslanec Hribar neute meljeno predbacival deželnemu odboru, da se uravnava dela v Vipavski dolini niso pričela že letos, naj bi bil rajši vzel v roko stenografični zapisnik dotične obravnave deželnega zbora, iz katerega je videti, da je deželni odbor postopal strogo po sklepu deželnega zbora. Dovoljeno mi bodi, da prečitam predlog gospoda poslanca Kluna (bere — liest:)

„Za uravnavanje hudournikov donáša tudi vlada primeren znesek, in nadejam se, da bodedo dobivali tudi za Vipavske vodé primerno podporo, ko bode izdelan dotični zakon. Ako pa hočemo doseči, da bi bil tudi znesek, katerega predlaga finančni odsek danes za prva dela na Vipavskem, vstet v dotično vrsto, ki se bode potrebovala za uravnavanje hudournikov v Vipavski dolini, mora deželni odbor že pred pričetkom teh pripravljanih del v dogovor stopiti z ministerstvom poljedelstva, sicer bi se utegnilo primeriti, da bi ministerstvo teh 10.000 gld. ne hotelo vzeti na račun, ampak bi jih morala dežela sama trpeti.“

Zato predlagam k nasvetom finančnega odseka še dostavek, ki naj bi se glasil, da se v prvem predlogu po besedici „sme“ vtaknejo besede „dogovorno z ministerstvom za poljedelstvo.“

Ta predlog je bil sprejet, in deželni odbor je vsled tega stopil v dogovor z ministerstvom za poljedelstvo. Kako si pa misli gospod poslanec Hribar taki dogovor z ministerstvom? Jaz menim, da je deželni odbor pravilno postopal, ko je dopisal visoki vladi ter ji naznanil napominjani sklep deželnega zbora proseč jo, naj vpliva na to, da ministerstvo pritrđi temu sklepu in naj reši stvar tako hitro kakor mogoče, ker je nujno, da se delo prične. Zastopnik Vipavskega okraja, gospod poslanec Lavrenčič, je imel priliko brati dotični dopis deželnega odbora in prepričati se, da se je dopisalo c. kr. deželni vladi o pravem času. Dokler ni bilo odgovora, ali pritrđi ministerstvo želji deželnega zbora in ali bode donášalo k podyzetju, do tje deželni odbor ni imel pravice, pričeti ona dela. Deželni odbor je moral čakati, da se ministerstvo izreče, ali pritrđi temu, da se znesek 10.000 gld., kateri bi se imel po sklepu deželnega zbora porabiti, sprejme na račun zneska, katerega bode dežela morala donášati k troškom za uravnavo Vipavskih rek. Ministerstvo pa je šele meseca junija tega leta odgovorilo, da si pridržuje sklepati o tem in o državnem donesku, kadar bodo revidirani tehnični načrti in proračuni.

Jaz mislim, da deželni odbor vsled tega odgovora ni mogel z delom v Vipavski dolini pričeti in

če se gospod poslanec Hribar za stvar tako interesira, naj bi bil bral dopis deželnega odbora do visoke vlade z dné 22. decembra 1889. in druge akte; potem bi se bil prepričal, da deželni odbor v tej zadevi ničesar ni zanemarjal. Kar se tiče dopisa visoke vlade z odgovorom ministerstva, došel je, kakor sem že prej omenil, meseca junija, torej ni bilo mogoče načrte predrugačiti, kakor vlada zahteva, še tekom tega leta. Troški za uravnavo rek v Vipavski dolini proračunjeni so skupno na 120.000 gld. in ako visoka vlada ne priskoči z izdatnim doneskom, ni mogoče, da se dela zvršé, kajti da bi dežela sama te ogromne troške prevzela, še misliti ni. Gotovo vsak izmed nas pričakuje, da bode visoka vlada dovolila zdatno podporo za to podjetje, zato pa je tudi treba, da se v tej zadevi tako postopa, kakor vlada želi. Določiti bode treba, koliko bode morala skladati dežela, koliko interesenti in koliko bode donášala država. Da bi udeleženci v Vipavski dolini ničesar ne skladali, se vender nê more zahtevati, ker bodo imeli največjo korist vsled dotične uravnave rek.

Kar se pa tiče bēde po Vipavi, bi s par tisočaki, katere bi nekateri domači delalci zaslužili, ne bilo Bog vé koliko pomagano za ves Vipavski okraj. Sicer pa se je deželni odbor na bedo prebivalstva Vipavske doline skrbno oziral. Le vprašajte referenta gospoda Murnika, koliko se je tjá krompirja in koruze, nakupljene iz deželne in državne podpore za stradajoče prebivalstvo, poslalo v Vipavo; skorej največ v primeri z drugimi okraji, in ne more se torej reči, da je deželni odbor Vipavce preziral. Gospod poslanec Hribar je pač vse to le govoril, da bi meni kot referentu v tej zadevi v deželnem odboru, opustljivost očital ter me dražil, (smeh na levi — *Gefächter links*) ali pomisli naj, da je ves deželni odbor odgovoren solidarno in ne posamezni odbornik. Naj se obrne do gospoda deželnega glavarja, ki zvrševa sklepe deželnega odbora, ta mu bode odgovoril, in naj nikar vedno ne govori v strokah, katere ne razume in o katerih nima pojma.

Poslanec Kavčič:

Če se oziram na poročilo deželnega odbora, moram reči, da sem zgubil popolnoma upanje, da ubogi Vipavci pridejo do tega, da se jim njihove opravičene želje v istini zvršé. Mogoče, da se od kake strani tudi proti meni navede oni izrek Napoleona, da je od vzvišenega do smešnega le majhen korak. Ali ne morem si drugače, nego da stvar še bolj pojasnim, kakor se je to zgodilo od strani gospoda predgovornika; ali pri tem se ne oziram na njegovo osebo in govorim le kot zastopnik ali poslanec Kranjske dežele. Da je regulacija Vipavskih rek ali vodá nujna potreba, vé vsak vrabeč na strehi, kajti ta stvar vleče se že od 15 do 20 let. Že pokojni dekan Grabrijan se je za to potegoval. 10 let je preteklo, kar je Klemenčič napravil načrt, in sedaj smo tako daleč prišli, kakor so bili naši predniki, in mislim da bode še mnogo let preteklo, predno se stvar dovrši, kajti sedaj se bode šele začel iskati hidrotèhnik, kar bode trajalo nekoliko mesecev,

morda še celo leto, potem se bode stvar počasi dalje vršila. V poročilu deželnega odbora je rečeno, da bode najmanj pol leta trajalo, da se popolni in pregleda načrt, iz tega pol leta nastane lahko eno leto ali celo dve leti. Potem bode deželni odbor stvar pretresal, dovolila se bode podpora, potem se pa bode zopet treba ozirati na visoko vlado, kajti 120.000 gld. bi bilo preveč za deželo, vlada bode tudi stvar zavlekla in nazadnje se bode zopet reklo: „razmere so postale drugačne, treba je novega načrta.“ Visoka vlada to lahko reče, ali ubogim Vipavcem je težko čakati. Kake nesreče so že zadele Vipavce, trtna uš, peronóspora, vinoreja in sadjareja je skorej uničena, vode preplavljajo travnike, in trava, ki je bila do sedaj dobra in sladka, bode postala kislá in za govedino neporabljiva. Če bi se bila lanskega leta pričela ona dela, bi bila svota 10.000 gld. ubogim Vipavcem zdatno pomagala, kajti za tiste, kateri niso potrebni, je to res mala svota ali za potrebne je velika. 10.000 gld. je za Vipavce jako velika svota, in če pravi gospod predgovornik, da bi bilo to premalo, pravim jaz da je „nič“, še manj. Ali kakor je omenil že gospod zastopnik Vipavske doline, ako bi se bilo delo že letos pričelo, bi se bilo s temi 10.000 gld. za polovico več storilo, kakor bode mogoče storiti pozneje, ko ne bode tako ugodnega vremena; kedaj pa se bode pričelo to tako potrebno delo, ne vem, in zato jako obžalujem postopanje deželnega odbora in visoke vlade. Visoka vlada postopa čisto drugače, kadar gre za kanone ali nove puške. Ali gospoda moja, s puškami in kanoni se ne bomo mogli toliko braniti proti unanjim sovražnikom, če se pripušča, da se beda in siromaštvo širi po deželi, če nam notranji sovražnik, silno pomanjkanje, gre za kožo. Suša, požari, povodnji, filoksera in Bog vé kaj nas vse še čaka, se s par ubornimi tisočaki ne da veliko pomagati. Čudno je, da so vojnemu ministru milijoni tako mali, ministru za poljedelstvo pa tisočaki tako veliki, to so res čudna očala, skozi katera gledata. Obžalujem toraj še enkrat, da se v tej nujni zadevi ni zgodilo ničesar.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor mi je gotovo priča, da nisem začel jaz z osobnostimi, ampak, da so se mi urinile od častitega gospoda predgovornika Detele. Mislil sem, da bode pri tako važni deželno-kulturni zadevi mogoče obravnavati brez postranskih strasti temeljito in stvarno. Prevaril sem se. Gospod poslanec Detela je ustal in me osobno napadel in žalil. Jaz pač trdim in naglašam, da ima gospod poslanec Detela o svoji osebi veliko previsoko mnenje, ako misli, da se pečam le ž njim, kadar govorim. Visoki deželni zbor mi je priča, da nisem govoril niti ene besedice o gospodu poslancu Deteli, ampak o deželnem odboru, in le gledé deželnega odbora velja to, kar sem bil povedal. Gospod poslanec Detela mi je preneznatna oseba, da bi se pečal le ž njim, še manj pa, da bi z njegovo častito osebo identifikoval deželni odbor, kajti žalostno bi pač bilo, ako bi gospod poslanec Detela reprezentoval ves deželni odbor.

Pričakoval sem, da bode gospod deželni glavar gospoda poslanca Detelo pozval na red, ker me je na tak način osobno razžalil, ali ker on tega ni storil, moram se braniti sam in odločno naglašam, da nikdo v tej visoki zbornici nima pravice, žaliti me osobno, najmanj pa gospod poslanec Detela.

Da bi jaz bil govoril o stvari, o kateri nimam pojma in razuma, to ni res, ampak dobro sem se poučil in govoril, kar mi je nalagala dolžnost. Gospodu Deteli pač ni prav po volji, da sedim tu v visoki zbornici, kar sklepam tudi iz tega, da se je zagrozil uradnikom deželnega odbora, o katerih je mislil, da so mene volili: „nikdar Vam deželni odbor tega ne bo odpustil.“ To je tista mrznja, katera sili gospoda poslanca Detelo, pri vsaki še tako neznamni priliki mene osobno napadati in žaliti. Protestujem odločno proti takemu načinu debatovanja od strani vsakega, najbolj pa tacega gospoda poslanca, kakor je gospod Detela. (Dobro! klici na galeriji. — Dobro! *Hufe auf der Gallerie.*) Toliko v obrambo proti osobnemu napadu.

Sedaj pa mi bodi dovoljeno spregovoriti meritorno nekoliko besedi. Če pravi gospod poslanec Detela, da naj bi bil jaz, mesto da bi bil govoril, rajši prebral dotične akte — ljubeznjivosti, katere slišati iz ust gospoda poslanca Detele, moram navajen biti — odgovarjati mu moram na to sledeče: Res je, da nisem prebral dotičnih aktov, pač pa sem prebral letno poročilo in tu je citirano vse, kar je meni bilo potreba vedeti. Iz deželnozbornskega poročila pa sem ravno poizvedel, da deželni odbor ni storil tega, kar bi bil storil lahko. Gospod poslanec Detela kratko odgovarja, da ministerstvo še ni odgovorilo, da pritrdi projektovanemu podjetju; molči pa o tem, da je ministerstvo pritrdilo, da se porabi svota 3.000 gld. za zvišanje jezú med Sanaborom in Vrhpoljem pri potoku Beli. Pa tudi teh 3.000 gld. se ni izdalo. Če gospod predgovornik Detela pravi, da bi z 10.000 gld. ne bilo Vipavcem pomagano, trdim jaz, da bi se jim bilo izdatno pomagalo celo z 3.000 gld., če bi se bilo zvršilo s tem zneskom ono, kar je ministerstvo samo priznalo za potrebno.

Kar se pa tiče daljnega ugovora, da je treba proračuna, koliko bode imela skladati država, dežela in adjacenti, prinesel sem lanskega leta načrt zakona in prosil finančni odsek, da se mu pritrdi. Iz tega sledi, da sem pač dobro vedel, in to poudarjam, da je potrebno, da tudi adjacenti nekoliko skladajo, potem dežela, posebno pa država. Odvracam torej očitjanje gospoda poslanca Detele, da nisem vedel, kaka je bila naloga deželnega odbora.

Da se svota 7.000 gld. ni izdala, bi bilo opravičljivo z ozirom na predlog, katerega je stavil lanskega leta gospod poslanec Klun. Ali zaradi tega, ker je lanskega leta vladala taka revščina v Vipavski dolini, in dalje, ker je gospod poslanec Detela naglašal, da se bode ta svota 7.000 gld. izdala na vsak način, zaradi tega sem bil mnenja, in jaz mislim, vsa zbornica je bila tega mnenja, da se bode onih 7.000 gld. tudi v istini porabilo.

Toliko v odgovor na osobno izzivanje in v meritornem oziru gledé marg. št. 14.

Poslanec Detela:

Gospod poslanec Hribar ne priznava, da je, kar sem jaz trdil, deželni odbor postopal popolnoma korektno in se držal po vsem sklepa visokega deželnega zbora, kateri je sklenil, da sme deželni odbor le dogovorno z ministerstvom pričeti dela v Vipavski dolini. Ko sem lanskega leta v finančnem odseku rekel, da se bode dotična svota 10.000 gld. gotovo porabila, nisem vedel, da se bode dostavek „dogovorno z ministerstvom za poljedelstvo“ v visokem deželnem zboru sklenil. Gospod poslanec Hribar bil je tedaj poročevalec finančnega odseka. Zakaj ni ugovarjal dotičnemu odstavku, kateri je naredil izvršitev dela odvisna od pritrjenja ministerstva poljedelstva. Kar se pa tiče svote 3.000 gld. za zgradbo jezú v potoku Beli, moram pa omeniti, kakor je znano gospodu poslancu Lavrenciču, da se je proti tej zgradbi ugovarjalo, in gospod poslanec Hribar bode sprevidel, da je treba za to vodno zgradbo dovoljenje političnega oblastva. Deželni odbor torej ni mogel popred tega dela pričeti.

Na osobni napad gospoda poslanca Hribarja (poslanec Hribar: — *Abgeordneter Hribar*: „obramba“) ne bodem odgovarjal, le to omenim, če misli gospod poslanec Hribar, da sem jaz malenkostna oseba, bodi on preverjen, da je on meni istotako malenkostna oseba (Poslanec Hribar: — *Abgeordneter Hribar*: „Saj bi bilo razžalenje za me, ko bi bilo drugače“; poslanec dr. Tavčar: — *Abgeordneter Dr. Tavčar*: „*Stofz lieb' ich den Spanier!*“) in da sem že večje pritlikovce videl.

Naglašati pa moram, da ni res, kar pravi gospod poslanec Hribar, da bi bil kedaj kakemu uradniku zagrozil „da mu deželni odbor ne bo odpustil tega, da je volil gospoda Hribarja.“ To ni res, (Poslanec Hribar ugovarja. — *Abgeordneter Hribar widerspricht.*) To ni res. — Ste vi to slišali? (Poslanec Hribar: — *Abgeordneter Hribar*: „uni so slišali.“) Kdor vam je to povedal, je obrekovalec in nesramen lažnik. Jaz nikdar nisem kaj tacega rekel, svojo čast in čast deželnega odbornika preveč spoštujem, da bi deželnim uradnikom kaj tacega grozil. Če je gospod poslanec Hribar tako slabo poučen, le obžalujem, da ima tacega nezanesljivega poročevalca, ki mu je to laž donesel. Še enkrat tukaj očitno izjavljam: to ni res, in če jaz to trdim, mi sme gospod Hribar verjeti. Še nikdar nisem v tej visoki zbornici laži spregovoril.

Kar se pa tiče mojih besed, da gospod poslanec Hribar nima pojma o tej stvari, s tem ga nisem hotel osobno razžaliti, ampak le povdarjati, da on ni hidrotehnik (Poslanec Hribar: — *Abgeordneter Hribar*: „Ste Vi hidrotehnik?“) in ne poljedelec, da torej ni mogoč razsojati, ali je zahteva ministerstva gledé načrtov, katera se gotovo opira na izjavo hidrotehnikov, opravičena ali ne. Če ministerstvo pravi: „Trebja je pregledati načrte in proračune pred, ko se izreče, ali bode vlada dala podporo in koliko“, postopal je deželni odbor popolnoma korektno, da ni delo pred pričel, in gospod poslanec Hribar ni opravičen reči, da to ni res.

Poročevalec Povše:

Jaz bodem kratek, ker se je že precéj govorilo o tej stvari, in skušal bodem govoriti mirno, česar ni bilo opazovati v tej debati. Gospodarski odsek je precej izrazil obžalovanje, da se to nujno in potrebno delo ni pričelo zvrševati, nikakor pa ni mogel postopati ostreje, ker se je v odseku odločno izreklo, da deželni odbor ni imel kredita, da bi bil najel tehnika, in drugič — relata refero — ker se je dejalo, da se za privatne izvršbe težko dobi inženirja. Jaz ne poznam razmer natanko, ampak to vem, da na Kranjskem nimamo veliko tacih inženirjev, katerim bi se bilo moglo delo izročiti. Zato se je v gospodarskem odseku mislilo, naj se da deželnemu odboru poseben kredit z malogom, da takoj najame tehnika, ki bi imel pregledati in popolniti dosedanji načrt. Gospod poslanec eksclenca baron Schwegel je nekaj omenil, kar je popolnoma istinito, da bi se namreč o tem kreditu finančni odsek izrazil, ter določil primerno svoto. Ako berete poročilo deželnega odbora, najdete, da je ministerstvo pritrdilo načrtu, katerega je deželni odbor primernim spoznal, da je pa pristavilo, da bi se moralo delo pričeti sistematično. Nadalje beremo, da bode tehnik potreboval dobrega pol leta, da popolni načrt Klemenčičev. Želeti bi bilo, da se delo prične še tekom l. 1891., ali to bode komaj mogoče. Tehnični operat bode končan šele do septembra, potem se izroči stvar visoki vladi, dalje ministerstvu, tam mora zopet tehnik pregledati načrt, tedaj se šele odobri in potem se imajo vršiti obravnave z interesenti. Eksclenca gospod baron Schwegel bode torej pritrdil, da se v tej stvari ni požuril upravni odsek. Sicer bi bil finančni odsek popolnil sklep gospodarskega odseka, in gospod načelnik finančnega odseka bi gotovo odseku dal priliko, da se posvetuje o tej stvari in postavi v proračun primerno svoto.

Končno izražam le še veselje na tem, da se je toliko gospodov govornikov zanimalo za to deželno-kulturno stvar.

Deželni glavar:

Ako nihče ne želi več besede?

(Nihče se ne ogasi. — Niemand meinet sich.)

Bodemo glasovali, in prosim tiste gospode, ki pritrdé predlogu gospoda poročevalca, naj obsedé.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Povše:

K marg. št. 34. in 35. stavljam predlog:

„Gospodarski odsek priporoča deželnemu odboru, da po vsej mogočnosti odpošlje tehnika, ki bo pregledal in izdelal načrt za vravnavo Pivke in onega za odstranjenje povodenj v Doberniški dolini.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Pod marg. št. 8. poroča deželni odbor, da je prošnjo posestnikov iz Gamelj odposlal visoki vladi v blagovoljno uvaževanje. Odgovora še ni dobil na to prošnjo.

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

V čast mi je naznaniti visokemu zboru, da je deželna vlada poročala o tej stvari visokemu ministerstvu, od katerega pa dosihmal še ni došel odlok. Deželna vlada radovoljno priznava, kakor je to tudi razložila visokemu ministerstvu, nujnost in potrebo, da se uravna Sava zastran poškodeb, katere prizadeva. Stvar se je izročila ministerstvu in nadejati se je, da se bode ono oziralo na njo.

Poslanec Hribar:

Pri tej točki sem zopet primoran spregovoriti nekoliko besed, akoravno se mi bode morebiti zopet očitalo, da nimam pojma o stvari. Spregovoriti hočem pa zato, ker se spominjam, da je lanskega leta prečastiti gospod deželni predsednik obljubil, da bode, ker državni tehnični urad sedaj ni preobložen s poslom tako, ko je bil prejšnja leta, poslal vladnega inženirja na lice mesta. Kolikor sem sprevidel iz naznanila prečastitega gospoda deželnega predsednika, se to dosedaj ni zgodilo, ampak poročalo se je le na kratko ministerstvu. Ker pa mislim, da ministerstvo ne bode moglo sklepati o stvari, predno se ne predloži načrt in proračun, prosil bi prečastitega gospoda deželnega predsednika, kakor sem storil to lanskega leta kot poročevalec finančnega odseka, in sicer ko sem poročal o prošnji posestnikov iz vasi Gornje, Spodnje in Srednje Gamelje, naj bi proprio motu dal izdelati načrt in ga predložil visokemu ministerstvu. Iz napominane prošnje je bilo razvideti, da se občine Gornje, Srednje in Spodnje Gamelje obvezujejo, prispevati z delom, to je z dovažanjem kamenja in družega gradiva, deloma pa tudi celó z denarjem. Prositelji sami se torej zanimajo za regulacijo, in ker visoka vlada priznava nujnost in potrebo tega dela in je prečastiti gospod načelnik deželne vlade sam obljubil, da se bode načrt izdelal, priporočam, da se to zgodi, še predno se zberemo drugo leto zopet v tej zbornici, in da se pospeši odgovor od visokega ministerstva.

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

Naprava tacih načrtov je združena z velikimi troški, katerih zalagati nimam jaz sam pravice, kajti k temu mi je treba dovolitve visokega ministerstva. Dné 30. avgusta t. l. se je poročalo o dotični stvari ministerstvu, a dozdej ni še došel odgovor. Nadejati pa se je, da visoko ministerstvo potem, ko stvar pretehta natančno, ustreže želji visokega deželnega zbora.

Poročevalec Povše:

Jaz bi gospodu poslancu Hribarju le toliko rekel, da se je gospodarski odsek sam tudi za to stvar jako zanimal in da se je, kakor sem poročal že pod marg. št. 5., izrekel vnovič za to, da naj se deželni odbor tudi za naprej poteza pri visokem ministerstvu za to, da se ima urediti tudi gornji tek Save nad

Črnuškim mostom po državi ter da naj zopet ponovi željo visokega deželnega zbora, da se mu pošiljajo vsako leto redna poročila o stanji in napredku uravnavnih del ob Savi. Gledé želje gospoda poslanca Hribarja, katero bi iz srca rad podpiral, da se namreč stavbnemu uradu deželne vlade naroči, izdelati načrt, ali to se mi zdi neizpeljivo in sicer zaradi tega, ker bi se imelo poprej izraziti visoko ministerstvo, ali sprejme načelo, da smatra gornji tek Save nad Črnuškim mostom kot državno vodo. Kakor hitro bode ministerstvo to priznalo, potem je stvar dognana in načrt se bode takoj izdelal, ako je visoka vlada sama za to, da se pomaga prebivalcem tamošnjih občin, kateri morajo trpeti vsako leto toliko škodo. Tudi letos, ko je bilo vendar tako malo vode, je Sava vendar izpodjedla mnogo oralov rodovitne zemlje.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrde odsekovemu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Povše:

Iz marg. št. 9. je razvideti, da so se udeleženci ob potoku Pišenca blizu Kranjske gore pri komisijelni obravnavi 10. aprila t. l. izrekli proti izvršitvi načrta za zagradbo potoka. Zatorej predlagam:

„Gospodarski odsek je mnenja, da opusti deželni odbor nadaljne obravnave ter le za slučaj, ko bi dobil po svojem hidrotehniku poročilo, da je zagradba eminentno potrebna, naj nastopi pot prisiljenja s tem, da uporablja določitev zakona, ki veli osnovo vodne zadrage.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Nadalje stavljam predlog:

„Gledé pod marg. št. 6. navedenega poročila ob uravnavi Save pri Stožicah in Tomačevem izreka gospodarski odsek željo, da bi deželni odbor v svojih daljnih obravnava priporočal visoki vladi, da bi blagovolila pri visokem ministerstvu vplivati na to, da bi se stalna uravnava pri Stožicah zvršila po drugem načrtu, to je po alternativnem, ker po prvem načrtu presekali bi se stalni zavarovani jako bogato zaraščen svet teh vasij, ko bi pa tu, kjer sedaj že vsa voda teče, se šele pozno ali nikdar do dobrega nanesel rodoviten svet.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

V marg. št. 18. nahajamo navedene svote, oziroma državne podpore, katere je c. kr. poljedelsko ministerstvo od leta 1878. naprej dovolilo na Kranjskem za take naprave, ki so namenjene za priskrbeljevanje vode, in z hvaležnostjo moremo konstatovati, da je ministerstvo v to svrhu podelilo državne podpore v zneskih in sicer v okraju:

Postojnskem	2020	gld.
Kočevskem	340	„
Krškem	680	„
Kranjskem	200	„
Ljubljanskem	280	„
Litijskem	150	„
Logaškem	1000	„
Radoljskem	300	„
Novomeškem	200	„
Kamniškem	100	„
Črnomaljskem	860	„
ali skupno	6130	gld.

V marg. št. 19., 20., 21. in 22. razpravljajo se podpore podeljene za napravo nekaterih vodnjakov, oziroma se poroča imenom pod št. 22., da zaradi preobloženja stavbnega urada ni bilo mogoče izgotoviti načrtov in preudarkov troškov za napravo napajališča v občini Trnje in vodnjaka v vasi Orehek.

Predlagam torej:

„Visoki zbor naj navedeno poročilo pod marg. št. 18., 19., 20., 21. in 22. vzame na znanje.“

Gospodarski odsek priznava, da sta deželna inženirja letos zaradi stavbe novega gledišča in brambovske vojašnice z delom tako preobložena, da se letos res ni mogel napraviti načrt, pač pa želi gospodarski odsek, da se to zgodi za prihodnje leto.

Poslanec Kavčič:

Obzalovati moram, da so se prošnje občin Trnovo in Orehek nekako zavrgle. Da je potreba naprave napajališča v Trnovem in vodnjaka v Orehku nujna, to je pripoznal visoki deželni zbor, ker je lanskega leta soglasno izrekel, da se naroča deželnemu odboru, da napravi dotična proračuna in načrta. Seveda se deželni odbor tukaj, kakor tudi gledé drugih reči, izgovarja, da so bile tehnične moči z deli preobložene. Stvar se bode zopet zavlekla in slednjič se bode na Trnovo in Orehek popolnoma pozabilo. Pa naj si ljudje iščejo vode, kjer si hočejo, vsaj to so vajeni in saj je bilo tudi letos tako. Tako govorijo oni, ki ne vedo, kaj je beda. Kako hočejo ljudje skrbeti za živinorejo, če ni vode? Letos so morali gnati živino na oddaljene pašnike sosednih občin, kakor Nomadi in so morali seveda za pašnike plačevati in zanaprej godilo se bode ravno tako. Če se tu ne pomaga, bodejo reveži rekli: „kaj hočemo tukaj, če vode ni, plačevati moramo dotičnim občinam, da nam dovolijo pašnike, pojdemo raje v Ameriko! Kar se res tudi godi in mnogi so vže šli. Rekli smo jim pač: „ne hodite tjá, kdo vé, kaj vas čaka, zrak je slab, vročine ne bodeste mogli prenašati“; ali odgovarjali so: „to je vse eno, homo pa umrli, ampak vsaj Ameriko videli“. Skrbi se pri nas le za to, da se izterjujejo davki, na to vlada ne pozabi. Če hočejo občine kako podporo, morajo napraviti načrt in proračun. Ravno to je pa za občine silno težko. Vlada pravi: „jaz nimam nobene podlage, dovoliti podporo, mož, ki je napravil ta načrt, ni hidrotehnik“. Če se pa prosi, da naj se pošlje hidrotehnik, ga pa zopet ni, tako da občina ne more najti vrat, da bi dobila podporo. Stvar za Trnovo

in Orehek se je zopet zavlekla in občine morajo čakati. Trditi bi zamogel kdo, da sila pri nas vender ne more biti tako velika, namreč na Pivki, na Krasu, kajti sicer bi dohajalo več prošenj. Gospoda moja, ni tako. Občine ne morejo napravljati pravih prošenj. Ko bi jih znale napravljati in bi mi poslali povsod inženirje, potem bi se videlo, da bi v malo letih dežela ne imela toliko denarja, da bi zamogla dajati potrebne podpore. Vlada ima v tej zadevi dobro voljo, če se pa prošnje ne izročajo, to je, ne uslišijo ter ugodno rešijo, ostane dobra volja ravno dobra volja in to je tako, kakor „svetega Blaža žegen,“ kateri ne škoduje, pa tudi ne pomaga. Omeniti hočem en slučaj. V Dol. Logatcu prosili so, da se jim pošlje hidrotehnik in odgovor je bil: „ne moremo, on je z delom preobložen“. Potem so poskusili občinski odborniki to doseči na drug način in so se privatno obrnili do deželnega inženirja, kateri jim je obljubil, da bode prišel. Stvar bi se bila dognala lahko v 1 ali 2 dneh in če bi bilo trajalo 8 dni, ker je to tako neobhodno potrebno, naj bi se bilo z glediščem raje čakalo, katero letos tako ne bode gotovo. Stvar je bila ta, da je inženir rekel: „bom že prišel, kedaj — tega ne vem“, ali čez nekaj časa pravi, da ne more priti. Kako je prišel do tega, tega ne vem povedati, izrekam pa željo, da bi deželni odbor v prihodnje vsaj na to gledal, da se takim prošnjam, kadar gre za tako nujne potrebe, ustreže in da se pošlje dotični občini inženir. Vsaj je tak načrt dogotovljen k večjem v 8 dneh, in vsaj v tem naj se občinam pomaga, če se jim že ne more ustrezati gledé velikih podjetij.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich habe nicht die Absicht, mich in die Einzelheiten der von dem Herrn Vorredner angeführten Fälle einzulassen; ebensowenig kann es mein Vorhaben sein, die Auswanderungsfrage ausführlich zu erörtern, obwohl ich die Wichtigkeit des Gegenstandes anerkenne und wünsche, daß die Regierung der Auswanderung mehr Aufmerksamkeit schenken möchte, als es nach dem, was wir soeben gehört haben, der Fall zu sein scheint, sondern meine Absicht ist es lediglich den angeführten Daten gegenüber einige Bemerkungen zu machen, die sich mir als Mitglied des Landesauschusses aufdrängen. Ich finde es begreiflich, daß die Herren Abgeordneten für die durch die Ungunst der Witterungsverhältnisse hart betroffenen Bezirke mit Wärme eintreten; allein ich bitte sich gegenwärtig zu halten die Art der hydrotechnischen Arbeiten und die Schwierigkeiten, die damit verbunden sind. Sie können überzeugt sein, daß, wenn alles, was die Herren verlangen, so schnell ausgeführt werden sollte, das Landesbauamt mit dem dreifachen Personale ausgestattet sein müßte und die Kosten hunderttausende von Gulden betragen würden. Ich bitte zu bedenken, daß auch in anderen Ländern auf diesem Gebiete nur langsam vorgegangen wird und daß eine Reihe von Arbeiten noch unangeführt geblieben ist. Diese Dinge lassen sich nicht überstürzen und die Herren werden mir zugeben, daß nicht bald das Geld irgendwo so unnütz hinausgeworfen wird, als gerade bei hydrotechnischen Arbeiten, wenn früher nicht ganz genaue Pläne vorliegen.

Meine Herren! Mir fällt es nicht ein, die Wichtigkeit dieser Arbeiten in Abrede zu stellen, ich bin auch dafür, daß für diese für die Landeskultur so wichtigen Zwecke möglichst viel aufgewendet werde; aber die Herren dürfen sich doch nicht verhehlen, daß das Land nicht in der Lage ist, jene hunderttausende von Gulden auf einmal flüssig zu machen, die nothwendig wären, wenn alle Wünsche, die von den verschiedensten Seiten vorgebracht werden, in nächster Zukunft erfüllt werden sollen.

Landespräsident Freiherr von Winkler:

Es ist auch die Frage der Auswanderung von dem Herrn Abgeordneten Dr. Schaffer gestreift worden.

Es ist richtig, daß diese Frage für Oesterreich und speciell für Krain höchst wichtig ist; ich möchte jedoch den Vorwurf des Herrn Abgeordneten Dr. Schaffer, als ob die Regierung dieser Frage nicht die genügende Aufmerksamkeit schenken würde, auf das richtige Maß zurückführen. Die Regierung widmet dieser Angelegenheit die allergrößte Aufmerksamkeit, sie ist fortwährend bemüht, wo es nur möglich ist, gute Rathschläge mittelst der Bezirkshauptmannschaften und der Gemeindevorsteher den Leuten, welche die Auswanderungslust anwandelt, zu ertheilen; allein mehr als gute Rathschläge kann man diesbezüglich in den seltensten Fällen bei den Leuten anwenden. Es ist übrigens nicht immer der Fall, daß, wenn Leute nach Amerika reisen, sie auch dort verbleiben, es ist vielmehr ein alter Brauch, namentlich in Unterkrain, daß viele nach Amerika ziehen, um dort Arbeit zu suchen, und das Geld, das sie erwerben, nach Hause schicken, später aber selbst heimkehren. Andere ziehen allerdings fort, um sich dort niederzulassen; in dieser Beziehung aber stehen der Regierung keine Mittel zu gebote, um die Auswanderer zwangsweise zurückzuhalten. Es bestehen eben die Staatsgrundgesetze auch für die Landbevölkerung, und wenn einzelne glauben, in der Heimat ihr Auskommen nicht finden zu können, so entschließen sie sich in fremden Gegenden ein besseres Fortkommen zu suchen. Wie gesagt, die Regierung schenkt dieser Angelegenheit die größte Aufmerksamkeit und kehrt gegen die Auswanderung alles vor, was eben in ihrer Macht liegt und mit den Staatsgrundgesetzen verträglich ist.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Hohes Haus! Ich kann diesen Anlaß, wo von den verschiedenen Vorkehrungen zur Abhilfe gegen die Wassernoth die Rede ist, nicht vorübergehen lassen, ohne auf die außerordentliche Noth hinzuweisen, unter welcher das Land Krain in diesem Jahre zu leiden hatte, die Noth jedermann bekannt ist.

Meine Herren! Das Land ist nicht in der Lage aus eigenen Mitteln jene Vorkehrungen zu treffen, die nothwendig sind, um der Bevölkerung am Karste jene Abhilfe zu bringen, welche jede Bevölkerung von staatswegen in einer solchen Lage zu beanspruchen berechtigt ist. Ich glaube demnach, daß ich den Wünschen des ganzen hohen Hauses Ausdruck gebe, wenn ich diese Sache zur Sprache bringe und bitte, es möge der hohen Regierung gefallen, auf diese Lage besonders Rücksicht zu nehmen und durch staatliche Subventionen in aus-

giebiger Weise für die Zukunft in dieser Hinsicht Vorsorge zu treffen. Ich glaube, daß dieser Gegenstand niemandem besser bekannt ist, als Ihnen, daher halte ich jedes weitere Wort diesbezüglich für überflüssig. Ich weise nur noch darauf hin, daß in dieser beispiellosen Noth, von welcher die Karstbewohner heuer betroffen worden sind, die Südbahngesellschaft in großmüthigster Weise Vorsorge zur Abhilfe getroffen hat und daß der hohe Landtag diese Hilfsleistung unmöglich ignoriren kann. Jedermann drängt sich die Pflicht auf, der Südbahngesellschaft für ihre in großmüthigster Weise gewährte Unterstützung den Dank auszusprechen, weshalb ich mir unter diesen Umständen den Antrag zu stellen erlaube:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„In Berücksichtigung der beispiellosen Noth, in welche zahlreiche Gegenden des Landes in Folge der großen Wasserarmut in diesem Jahre gerathen sind, wird die hohe Regierung dringend gebeten, für die Wasserversorgung am Karste und in anderen wasserarmen Districten des Landes in der ausgiebigsten Weise aus Staatsmitteln geeignete Vorsorge zu treffen.

Zugleich spricht der Landtag der k. k. priv. Südbahngesellschaft für ihre in diesem Jahre in großmüthigster Weise gewährte, thatkräftige Unterstützung der nothleidenden Bevölkerung des Karstes seinen Dank aus“.

Ich erlaube mir diesen Antrag der Annahme dieses hohen Hauses zu empfehlen.

Poslanec Detela:

Jaz bi gospodu Kavčiču v tolažbo povedal le to, da se je hidrotehnik Čadež že poslal v Orehek. On je izdelal projekt za napravo vodovoda za občino Ambrus, kakor je visoki zbor lanskega leta naročil deželnemu odboru, in ko je končal to delo, je šel v Orehek. Vsa ta dela se ne dajo zvršiti na enkrat. Takih prošenj dohaja mnogo, in vsaka občina misli, da je samo ona prosila, in da se mora takoj poslati deželni tehnik v dotično občino. Ako bi se hotelo vsim občinam takoj ustreči, moralo bi se, kakor je omenil častiti gospod predgovornik dr. Schaffer, najeti veliko več inženirjev, to pa ne gré in nj deželnemu odboru to mogoče, kajti za to bi se moral deželnemu odboru dovoliti poseben kredit. Ako visoki deželni zbor misli, da je premalo deželnih tehnikov na razpolaganje, naj sklene, da se jih nastavi več.

Poslanec Kavčič:

Štejem si v dolžnost izrekati, da to, kar je govoril njega ekscelencija gospod poslanec baron Schwegel, zasluži popolnoma pohvalo in da so bile njegove besede prav umestne. Jaz bodem jako kratek, ali omenjati moram vendar, kaka suša je bila na Pivki in na Krasu, kako žejo so trpeli prebivalci in da tudi za živino ni bilo najti vode. Ljudje so po 7 — 8 ur daleč hodili po vodó, tako na primer iz Občine pri Trstu v Vipavo, iz Sežane na Reko, iz Pivke v Korotane pri Orehku in Bistrico itd. Kdor je imel živino, je ložje shajal, ali drugi so morali vodo na hrbtu nositi. Jaz sam sem srečal ob dveh popoldne moža z malo deklico in ga vprašam, koliko časa je

hodil in odgovoril mi je: „šel sem davi in čez eno uro bodem doma.“ Tu se je slišalo tožiti: „ničesa nimamo za kuho, jémo le krompir, vode ni, malni stojé, kar je bilo žita pridelanega, je porabljeno, ostalo se mleti ne dá.“ Nadalje pravil je nek možak iz Ljubljanske okolice, ki je peljal vino iz Istre: „cel dan sem vozil brez vode, drugi dan opoldne konji niso hoteli več jesti.“ Nekdo, katerega je prošil za vodó, zahteval je 8 gld. za hektoliter in on je bil s tem zadovoljen in dal mu je res 8 gld. za hektoliter vode. To je bilo vendar še boljše, nego da bi mu bila živina poginila. Po nekaterih krajih veljal je liter vode 10 kr. V nekem kraji blizu Sežane je bil ogenj in sredi vasi bila je lokva, v kateri je bilo nekoliko umazane vode za živino. Ko je gorelo in so hoteli gasiti s to vodo, rekel je župan: „tega ne dovolim, bolje je, da cela vas pogori, kakor da zgubimo še te zadnje kaplje vode.“ Res je, da ni dosti pogorelo, ampak to je dokaz, kako so nesrečni prebivalci na Krasu trpeli in deloma še trpé. Včeraj sem dobil pismo: „malo vode imamo, če bo po zimi tako šlo, potem ne vemo kaj početi.“ Po zimi je seveda pomanjkanje vode še bolj občutljivo.

Zato jaz prav toplo podpiram predlog gospoda poslanca barona Schwegla.

Poročevalec Povše:

Odgovoril bi nekoliko gospodu kolegi Kavčiču, kateri je ponovljeno obžaloval, da se je deželni odbor izrazil, da nima dovolj tehnikov na razpolaganje. Naj on stavi primeren nasvet, kadar bomo skleпали o proračunu deželnega zaklada, naj se vstavi v proračun svota za najem začasnih tehnikov. Jaz govorim danes le v imenu gospodarskega odseka, ali takrat bi radostno glasoval z njim, ker je istina, da deželni odbor danes ne shaja s svojimi tehničnimi močmi. Ako sprejme visoka zbornica posebni kredit, ga bode deželni odbor gotovo uporabil in najel tehnike za napravo potrebnih načrtov.

Gledé predloga pa, katerega stavlja njega ekscelencija gospod poslanec baron Schwegel, pa se ne izrekam drugače, nego da ga prirčno pozdravljam. Treba je, da dežela kranjska uporablja take prilike, da svetu pové, kake so naše razmere. Koliko dobivajo druge dežele, celo bogate dežele od vlade, pri nas pa mora bédá res že izredna biti, in prav je, da se ministerstvu pové, koliko ima kranjska dežela trpeti in kako vredna bi bila podpore. Kar se tiče zahvale, katero izreka gospod poslanec baron Schwegel južni železnici, priznavam, da je opravičena, ker je res južna železnica letos deželnemu odboru šla na roko pri marsikateri zadevi.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Ničse se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Bodemo glasovali, in prosim tiste gospode, ki pritrde predlogu gospodarskega odseka, naj blagovole ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj bomo še glasovali o predlogu gospoda poslanca ekselence barona Schwegela, ter prosim gospode, ki pritrde temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen)

Poročevalec Povše:

Poročilo pod marg. št. 23. in 24. zadeva ribarstvene odredbe.

Predlagam toraj:

„Slavni deželni zbor naj to poročilo sprejme na znanje.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Preidemo na marg. št. 17. iz katere je posneti, da znaša imovina močvirskega zaklada koncem junija 1890. l. 88.951 gld. 44¹/₂ kr.

Gospodarski odsek nadejal se je pod to številko poročila najti, kaj gotovega o zakonu sklenenem v lanskem zasedanji zadevajočem osuševanje barja. A obžalovaje more iz poročila le toliko posneti, da leži vsa ta zadeva pri finančnem ministerstvu ter čaka rešitve. Odveč bi bilo poudarjati, kako željno pričakuje dežela, da se ta postava v istini izvrši. Ne malokatera zadeva priznana je bila v tej visoki zbornici soglasno kot eminentno potrebno kulturno delo, kakor prav zadeva osuševanja Ljubljanskega barja, od katerega dela odvisen je gospodarski napredek na ozemlju, katero meri blizu 3 kvadratne milje in katero ima lastnosti plodnosti v toliki meri, da smemo po izsušenju barja pričakovati, da se bo na tem ozemlju razcvitalo jako intenzivno poljedelstvo, kar je neizmerne važnosti ne le za barjane, ampak tudi za glavno mesto, kakor je v lanskem zasedanji pri posvetovanji o zakonu za osuševanje barja zastopnik glavnega mesta s svojimi toplimi priporočljivimi besedami konstatoval. A tudi za vso deželo je visoka zbornica to zadevo eminentno važno spoznala s svojim soglasnim sklepom te postave. Že je nad 100 let, odkar datirajo prvi naporji za osuševanje barja. Leta 1860. nadaljevalo se je zboljšavno delo, katero, akoprav ne izvršeno po stalnem načrtu in z neznatnimi sredstvi, je dokaj uspeha pokazalo, kakor nam najbolj spričujejo počveterepi zemljiški davki: 17.000 gld. znašajoči čisti dohodek namnožil se je na 120.000 gld.! Za koliko tisoč in sto tisoč goldinarjev pa bo barja vrednost narasla po sedaj projektiranem načrtu, katerega so izdelali svetovno znani hidrotehniki, kakor: Indra, Salvini, Podhagsky, dr. Vicentini in katerega je visoko ministerstvo tako temeljito pregledalo, oziroma dopolnilo. Na podlagi tako skrbno dovršenega načrta in s tako proračunjeno svoto bo naše barje stalno osušeno in kultivirano. Ako bi se pa to delo ne vršilo, je gotovo, da je eksistenca barjanov nemogoča, saj so vam grozne povodnji iz leta 1888. in 1889. dovolj jasno kazale ondotni položaj. Že sedaj se iz naše dežele trumoma izseljujejo naši ljudje v daljni nepoznati svet. Zato je skrajni čas, da se tudi pri nas prično kulturna dela in prav

omenjeno kulturno delo je tako, dá se za trdno trditi, da bo tu dana prilika mnogoštevilnim eksistencam.

Gospodarski odsek dovoljuje si torej nasvetovati:

„Visoki deželni zbor naj sklene:

1) Deželni zbor izreče svoje obžalovanje, da v lanskem zasedanji skleneni zakon za osuševanje barja še ni rešen ter prosi visokorodnega gospoda c. kr. deželnega predsednika, da vpliva na visoko c. kr. centralno vlado, da se predloži dotični zakon še to jesen visokemu državnemu zboru v rešitev, oziroma dovoljenje državnega prispevka.

2) Deželni zbor pooblastuje deželni odbor za slučaj, da zadobi ta zakon Najvišje potrjenje, a da visoka državna vlada ne bi imela že za prihodnje leto na razpolaganje za to potrebnih fondov, da sme za prva pripravljajoča osuševalna dela dogovorno z visoko c. kr. deželno vlado porabiti v to en del močvirskega zaklada, znašajoč sedaj 88.951 gld., sploh da deželni odbor kar najprej dožene vse potrebno, da se to kulturno delo tekom prihodnjega leta prične.“

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Es unterliegt wohl keinem Zweifel, dass es unnothige Worte wären, welche ich sprechen würde, wollte ich die Wichtigkeit dieser Angelegenheit darthun; darüber ist in diesem hohen Hause schon so viel gesprochen worden, dass jedes weitere Wort factisch unnütz wäre. Nichtsdestoweniger kann ich es nicht unterlassen, zu betonen, wie bedauerlich es ist, dass diese Angelegenheit, welche dem Ministerium zur weiteren Erledigung namentlich in der Richtung der Subventionirung dieses Unternehmens vorliegt, durch ein Jahr in Wien sich befindet, ohne dass sie einen Schritt nach vorwärts gemacht hätte. Es ist eine fatale Sache, die Aufmerksamkeit der Regierung auf die betreffenden Kosten zu lenken, gleichwohl würde sich nach meinem Dafürhalten die Sache in einer Weise geben lassen, dass derselben die unangenehme Spitze einer Betreibung benommen, aber gleichwohl die Bitte vorgebracht würde, dass die Angelegenheit möglichst bald einem günstigen Ende entgegengeführt werde.

Landespräsident Freiherr von Winkler:

Ich werde mir blos erlauben zur Rechtfertigung der Regierung zu erwähnen, dass die in Rede stehende Angelegenheit selbstverständlich von der allergrößten Wichtigkeit ist, weil es sich da um bedeutende Auslagen handelt, bezüglich welcher der Staat auch herangezogen wird, um seinen Beitrag zu leisten. Das betreffende Project selbst erheischt jedenfalls ein eingehendes Studium und hiebei ist nicht blos ein Ministerium, nämlich das hohe Ackerbauministerium theilhaftig, sondern, weil es sich zugleich um eine finanzielle Angelegenheit handelt, auch das hohe Finanzministerium. Das mag ein Grund der Verzögerung sein. Sie wissen aber auch alle, dass namentlich Se. Excellenz der Herr Finanzminister von so mannigfaltigen und außerordentlichen Agenden in Anspruch genommen ist, dass er in der fraglichen An-

gelegenheit nicht sofort die nöthige Ingerenz nehmen konnte, und daraus erklärt sich ebenfalls leicht, daß sich dtefelbe etwas verzögert hat.

Ich bitte die Versicherung entgegen zu nehmen, daß es hier weder dem hohen Ackerbau- noch dem Finanzministerium an dem nöthigen Wohlwollen fehlt, welches offenbar auch in dieser Angelegenheit, wie überhaupt in allen anderen, von der Regierung dem Lande Kratin entgegengebracht wird.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede k tema predlogoma?
(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrđijo 1. predlogu gospodarskega odseka, naj blagovolé ustati.
(Obvelja. — Angenommen.)

Preidemo na glasovanje o 2. predlogu. To je najbolj važen nasvet, ker je finančne vsebine, in ker za slučaj, ko bi dotični zakon zadobil veljavo, bi deželni odbor vendar ne mogel ničesar ukreniti, ako ne bi imel kredita.

Prosim torej gospode, ki pritrđe 2. predlogu gospodarskega odseka, naj blagovolé ustati.
(Obvelja. — Angenommen.)

Jaz za svojo osebo opozarjam gospode člane častitega finančnega odseka, da bode treba za ta slučaj dati deželnemu odboru potrebni kredit, da se bode potrebna svota že v teku prihodnjega leta porabila.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Povše:

Poročilo v marg. št. 15., gledé pogozdovanja Krasa odobruje gospodarski odsek ter izreka, da pritrjuje mnenji deželnega odbora, da se poskusi, ali bi se ne dalo pospešiti zopetno pogozdovanje s tem, da bi se posameznim občinam, oziroma tudi posameznikom dovolile primerne podpore za dobro uspevajoče pogozdovanje večjih parcel.

Predlagam torej:

„Visoki zbor naj poročilo pod marg. št. 15., 16., 33. in 25. sprejme odobrovaje na znanje“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

V marg. št. 26. in 27. poročá deželni odbor o podporah podeljenih za šolske vrte ter gospodarski odsek konstatuje, da se nahaja v deželi že 213 šolskih vrtov in 172 sadnih drevesnic, kar daje pač nado, da se bo po deželi s tem zdatno pospešila sadjereja.

Pod marg. št. 28. razvidno je, koliko je deželni odbor razdelil premij za pobite zveri; pod št. 29., 30., 31. in 32. pa poročá deželni odbor o podeljenih podporah za kmetijske namene. Gospodarski odsek nasvetuje:

„Visoki deželni zbor naj poročila pod št. 28., 29., 30., 31. in 32. sprejme odobrovaje na znanje“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

B. „Agrarne razmere“.

B. „Agrarverhältnisse“.

Poročevalec Povše:

Pod marg. št. 41. poročá deželni odbor o agrarski operaciji. To velevažno delo se je že pričelo in deželni odbor vzel je v začasno službo v to svrho potrebne zemljemerce, kakor to veli dotični zakon; s temi je sklenil službeno pogodbo; prav tako je moral vzeti na račun deželnega zaklada skrb za stanovanje in kurjavo dotičnih uradov, kojih eden je nastanjen v Postojni, drugi v Ljubljani, ter tudi troške za papir in tiskovine.

Gospodarski odsek predlaga:

„Visoki deželni zbor naj sklene:

1.) Da se troški za najemščino in kurjavo uradnih prostorov za krajne komisarje,

2.) da se troški za tiskovine in papir prevzamejo od dežele in pokrijejo iz deželnega zaklada“.

(Predloga obveljata brez debate. — Beide Anträge werden ohne Debatte angenommen.)

Preidemo nadalje k marg. št. 36. in 37. o agrarnih razmerah. Gledé hipotekarnih zadolžitev je omenjati sledeče: V celi deželi znašali so l. 1889. novi dolgovi 7,209.885 gld., ko se je razbremenilo le za 4,610.273 gld., tako da se mora konstatovati, da se je v minolem letu na novo več dolgov vknjižilo za 2,599.612 gld., kar vsekakor spričuje, da vedno bolj propada naše blagostanje osobito pri v deželni deski vpisanih posestvih, kar spričuje podatek, da se je pri deželni deski vpisalo na novo dolgov za 3,215.666 gld., ko se je pri tej razbremenilo le 269.132 gld. Tudi rubrika „razbremenitev vsled nezadostnega dražbenega skupila“ ni kaj povoljna, ker kaže, da je pri tem pogubljenih ne manj kakor 277.258 gld.!

Predlagam torej:

„Visoki deželni zbor naj sprejme odobrovaje na znanje poročilo pod št. 36. in 37“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

V marg. št. 38. poročá deželni odbor, da se je po sklepu lanskega deželnega zbora sprejetem, bavil z vprašanjem ustanovitve hipotečne banke za Kranjsko. Deželni odbor misli, da je počakati na uspeh poslovanja v Ljubljani ustanovljene mestne hranilnice, katera tudi amortizuje posojila, ter se ni mogel za to odločiti, da bi že sedaj nasvetoval ustanovitev deželne hipotečne banke za Kranjsko. Gospodarski odsek uvaževaje razloge od deželnega odbora navedene se strinja, da se za zdaj ne sili na ustanovitev banke ter predlaga:

„Visoki deželni zbor naj sprejme odobrovaje na znanje poročilo pod št. 38“.

Poslanec Hribar:

Visoki zbor! Ker sem stavil lansko leto s svojimi tovariši samostalni predlog, da se ustanovi deželna hipotečna banka za Kranjsko, zato je moja dolžnost, spregovoriti k marg. št. 38. nekoliko besed. Govoril bodem kratko in malo, ker se je lansko leto debatovalo obširno o tej stvari in so se navajali v tej visoki zbornici vsi razlogi za in proti. Jaz moram danes od svoje strani obžalovati, da se deželni odbor s tako važnim vprašanjem ni temeljiteje baval in ni poročal visokemu zboru obširneje. Deželni odbor pač pravi, da se je obrnil do raznih enakih zavodov v drugih deželah, da mu prijavijo svoje statute in letna poročila, ali potem pa pride do zaključka, da bi bilo bolje počakati, kak uspeh bode imelo poslovanje mestne hranilnice v Ljubljani, katera se tudi bavi s tem, da izposojuje denar na hipoteke in amortizuje posojila. Jaz mislim, če bi se razpravljalo danes v tej stvari na podlagi podatkov enakih zavodov drugih dežel, bi bila to pač druga podlaga, nego je poročilo deželnega odbora, katero imamo pred seboj. Jaz torej od svoje strani obžalujem, da se glasi poročilo tako in da deželni odbor ni prišel do prepričanja, da bi bil hipotečni zavod neizmerne koristi za deželo kranjsko. Mestna hranilnica Ljubljanska je gledé na kratek čas nje-nega poslovanja veliko izposodila na hipoteke in sicer skupaj skorej $\frac{1}{2}$ milijona goldinarjev, med tem, ko ima kranjska hranilnica izposojenih na Kranjske hipoteke le 4 milijone goldinarjev. Mestna hranilnica Ljubljanska je torej veliko storila za okrepčanje hipotečnega kredita, ali to pa ravno dokazuje, da je treba hipotečnega zavoda, ki bi se s tem pečal, da se ojači realni kredit v naši deželi in ki bi se oziral na to, da bi se velikanska bremena, ki so vknjižena po 5% in več ko 5% obresti, bremena, katera so znašala dné 31. decembra l. 1881. več ko 37,000.000 gld., spremenila v posojila nižjih obresti.

Gospoda moja, naš deželni odbor pravi, da deželnega hipotečnega zavoda na Kranjskem ni potreba. Jaz se bodem tu skliceval na agrarni kongres, kateri je bil na Dunaji l. 1879. Takrat se je poročevalec baron Dolhof izrekel, da bi bilo treba v vsaki deželi takih zavodov, kakor jih ima Češka, Moravska in Šlezka. Člani agrarnega kongresa, posestniki, odposlanci iz vse Avstrije so tudi priznali, da edino le hipotečni zavodi zamorejo ojačiti realni kredit in vzdigniti vrednost posestev. To bodi omenjeno le mimogrede. Danes pa bi opozarjal še na to; s kakim uspehom posluje dolenje-avstrijski deželni hipotečni zavod, o katerem sem lansko leto povedal, kaki so bili uspehi na podlagi trimesečnih podatkov. Danes imam pred seboj izkaz 11 mesečnega poslovanja in iz tega je razvidno, da se je vložilo prošenj za več ko 28,000.000 gld., izposodilo pa več ko 18,000.000 gld. in sicer 3,788.000 gld. na kmetska posojila. Gospoda moja, to pa je zavod, ki ima poglavitno Dunajsko mesto pred seboj in

vender se je izposodilo na kmetska posestva 3,788.000 goldinarjev.

Obžalujem torej, da se je vprašanje ustonovitve deželne hipotečne banke na Kranjskem odložilo ad calendas graecas in izrekam nado, da se bode še našel deželni odbor, ki se bode stvari z nova priprijel in jo izpeljal v korist dežele naše.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Angeichts der ausgedehnten Debatte, die im vorigen Jahre über diese Angelegenheit geführt wurde, an der auch ich mich zu betheiligen die Ehre hatte, und des Umstandes, daß neue Momente der Herr Vorredner nicht vorgebracht hat, werde ich mich auf eine nur kurze Ausführung beschränken.

Zunächst erwidere ich, was ich auch voriges Jahr betonte, daß es an und für sich nicht zu leugnen ist, daß unter Umständen eine Landes-Hypothekbank eine nützliche Institution ist, aber es fragt sich, ob sie für unsere Verhältnisse von Nutzen wäre. Nun, neue Gründe für die Errichtung einer Hypothekbank sind heuer nicht vorgebracht worden, wohl aber dürfte inzwischen sich eine andere Veränderung vollzogen haben, welche bei Beurtheilung der Nützlichkeit eines solchen Projectes in Betracht gezogen werden muß. Sie wissen, daß für das Prosperiren einer Landes-Hypothekbank die Zinsfußverhältnisse entscheidend sind. Nun, meine Herren, wir stehen seit dem vorigen Jahre in finanzieller Beziehung vor einer Angelegenheit, die voriges Jahr noch nicht auf der Tagesordnung stand, heuer aber schon in den Vordergrund getreten ist, nämlich die Valutaregulierung. Diese Valutaregulierung ist ein finanzielles Unternehmen, dessen Folgen in Bezug auf die Verhältnisse des Zinsfußes momentan nicht berechenbar sind, so daß zu den Gründen, die ich voriges Jahr gegen dieses Unternehmen ins Feld geführt habe, auch dieses Bedenken hinzukommt.

Eine andere Bemerkung, die ich mir erlauben möchte, ist die, daß man anderwärts auch die Bedenken theilt, die wir hegen. Man hat sich in Kärnten, — und das ist für uns von dem allergrößten Interesse, weil die landwirtschaftlichen Verhältnisse Kärntens den unsrigen am allernächsten stehen, — auch mit der Landes-Hypothekbank befaßt, sich jedoch zur Errichtung einer solchen nicht entschließen können, und doch haben gerade die Verhältnisse Kärntens manche Ähnlichkeit mit unseren, jedenfalls mehr, wie die Verhältnisse in Schlesien, Mähren, Niederösterreich u. s. w. Wenigstens die Parallele mit Niederösterreich ist nicht so verlockend, nachdem kaum der 5. oder 6. Theil der Darlehen dem häuerlichen Grundbesitze zugute kommt, weitaus der größte Theil aber dem Großgrundbesitze und den städtischen Realitäten. Ich will ins Zifferndetail nicht eingehen, sondern begnüge mich damit, Ihnen noch bekannt zugeben, daß laut des Berichtes des kärntnerischen Landesauschusses, den ich vor mir habe, derselbe nach reiflicher Prüfung aller Umstände dazugekommen ist, was ich schon früher betont habe, daß nämlich die Gründung einer Landes-Hypothekbank kaum ein begehrenswertes Unternehmen sei, und empfehle dem Landtage von der Errichtung einer Landes-Hypothekbank dermalen Umgang zu nehmen.

Ich halte das Beispiel Kärntens für sehr zutreffend.

Poslanec Hribar:

Gospoda moja! Častiti gospod poslanec dr. Schaffer sklicuje se na regulovanje valute. Vprašanje je tudi meni znano, vzel je stvar iz poročila deželnega odbora Koroškega, na katero se je tudi sam skliceval. Jaz sem ono poročilo tudi prečital, nisem pa našel v njem razlogov, kateri bi se dali navesti proti ustanovitvi deželnega hipotečnega zavoda pri nas. Posebno v enem oziru bodem častitega gospoda predgovornika na to opozoril. Na Koroškem ima 8 hranilnic 25,000.000 gld. fonda in 13,269.000 gld. je izposojenega na hipoteke. Obžalujem, da nimam pred seboj natančnejih podatkov, ali je ves ta denar izposojen na koroške hipoteke, nadejam pa se, da je temu tako. Kranjska hranilnica ima 25,000.000 gld. fonda, izposojenih je pa le 4,000.000 gld. na Kranjskem. To je bistveni razložek in iz tega je razvideti, da je na Koroškem hipotekarni kredit veliko bolj razvit, kakor pri nas na Kranjskem.

Pa tudi daljni razlogi častitega gospoda predgovornika me niso mogli prepričati. Morebiti da so se gospodje v Celovci bali regulovanja valute. Jaz pa mislim, da bi regulovanje valute imelo pri nas še boljše nasledke za hipotečni zavod, in sicer za to, ker se ne more najti razumnih razlogov proti temu. Obžalujem le, da je naš deželni odbor postopal na tako lahek način in prestopil, — ne da bi nam bil podal vsaj jednakega poročila, kakor ga je predložil deželni odbor Koroški — preko tako važnega vprašanja na dnevni red.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Weil auch ich mich voriges Jahr an der Debatte, betreffend die Errichtung einer Landes-Hypothekenbank beteiligte, werden mir die Herren auch heute einige Bemerkungen erlauben.

Auch ich bedauere es lebhaft, daß der Landesauschuß nicht Gelegenheit gehabt hat, diese Frage eingehender zu studieren und uns darüber eine eingehendere Vorlage zu machen. Principiell habe ich mich voriges Jahr gegen die Gründung dieses Institutes nicht ausgesprochen, sondern ich verlangte vorerst weitere Erhebungen. Den Gründen, die gegen die Errichtung eines Hypothekarinstitutes in Krain unter den gegenwärtigen Verhältnissen bereits vorgebracht wurden, möchte ich nur eine Bemerkung noch beifügen, nämlich, daß ich nicht glaube, daß heute bei einem Bankzinsfuß von $5\frac{1}{2}\%$ irgend jemand an die Errichtung eines solchen Institutes denken kann.

Man wird sagen, dies sei eine vorübergehende Erscheinung, allein wer die Fluctuationen des Geldmarktes aufmerksam beobachtet, wird sich der Erwägung nicht verschließen können, daß die steigende Tendenz des Zinsfußes nicht lediglich als eine gewöhnliche Erscheinung dieser Jahreszeit anzusehen ist. Dieses eine Argument, daß die gegenwärtigen Zeitverhältnisse die Durchführung des Projectes nicht leicht ermöglichen, in Verbindung mit dem zweiten Argumente, daß der Wirkungskreis des Institutes, eingeschränkt auf ein kleines Territorium, dessen Action erschweren würde, ist es, welches mich in dem gegenwärtigen Augenblicke zu der Ansicht bestimmt, daß der Landesauschuß durch die Unterlassung einer Vorlage praktisch das Richtige getroffen hat.

Andererseits bin ich der Meinung, daß Situationen möglich sind, die der Gründung eines ähnlichen Institutes günstig wären; nur müßte dies, nach meiner Ansicht, auf anderen Grundlagen geschehen. Ich schließe mich daher dem Bedauern des Herrn Vorredners an, daß kein ausführlicherer Bericht vorgelegt wurde, weil es richtig ist, fortwährend allen Strömungen in dieser Richtung aufmerksam zu folgen, um den geeigneten Moment zum Handeln nicht zu verpassen, glaube aber, daß die gegenwärtigen Verhältnisse nicht darnach angethan sind, daß der Landesauschuß Anlaß gehabt hätte, Anträge zur Gründung eines derartigen Institutes zu stellen.

Poročevalec Povše:

Dovolil si bodem le kratko opazko. Večina gospodarskega odseka je bila mnenja, da za sedaj še ni potreba ustanoviti deželno hipotečno banko, ker izposojuje že mestna hranilnica Ljubljanska denar na zemljiške hipoteke. Kakor je že gospod Hribar sam omenil, izposodila je že $\frac{1}{2}$ milijona goldinarjev. Vpeljana je amortizacija, katere se nekateri poslužujejo, tako da v 50. letih plačajo nazaj glavnico. Mestna hranilnica deluje na to, da se opomore posestnikom, kateri plačujejo ogromne obresti tudi od zemljeknjižno zagotovljenih dolgov. Ministerstvo je dovolilo neko olajšavo, po kateri je mogoča transakcija, prepis starih dolgov tudi brez kolekov, ali vsaj na ne predrag način. To je vodilo gospodarski odsek, da ne sili v to, da se ima ustanoviti deželni hipotečni zavod že sedaj, s tem pa ni rečeno, da se mora zapustiti stvar za zmiraj.

Deželni glavar:

Bodemo glasovali, in prosim gospode, ki pritrde predlogu gospoda poročevalca, naj blagovolé obsedeti. (Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec Povše:

Pod marg. št. 39. radostno pozdravlja gospodarski odsek odlok finančne uprave, ki je dovolila z odlokom dné 20. marca t. l. pristojbinske olajšave k zakonu z dné 1. junija 1889, gledé hranilnic in posojilnic, ker bo s tem pospešiti mogoče, da se več tako prekornih posojilnic po posameznih okrajih dežele ustanovi, katere imajo nalog, osobito dajati personalni kredit, ki je, kakor za obrtnika, tako tudi za kmetovalca velike koristi.

Predlagam torej:

„Visoki deželni zbor naj sprejme odobrovaje na znanje poročilo pod št. 39.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Pod marg. št. 40. je razvideti, da od sodišč ni bilo mogoče dobiti potrebnih poizvedeb gledé obrestnega merila od hipotečnih dolgov.

Predlagam torej:

„Visoki deželni zbor naj sprejme odobrovaje na znanje poročilo pod št. 40.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

(. „Zdravstvene reči“.

C. „Sanitätsangelegenheiten“.

Poročevalec Povše:

Pod št. 42. in 43. poroča o zdravstvenih rečeh, o katerih pa podaje še posebno poročilo.

Gledé občinskih bolnic poroča deželni odbor pod marg. št. 45. Vsled okrožnice, katero je deželni odbor razposlal vsm zastopom zdravstvenih okrožij in županstvom mest in trgov. Deželnemu odboru došle so od občin Novomesto, Kočevje, Kamnik, Postojna, Borovnica prošnje za primerne podpore. Z občino Novomeško vrše se še obravnave in gledé bolnice v Kočevji mora popred dognati se še o lastninski pravici bolniškega poslopja.

Gledé občine Borovniške predlaga deželni odbor, da bi visoki deželni zbor podpirati blagovolil to občino s primerno ustanovno podporo 120 gld. Upravni odsek uvažuje veliko važnost in korist takih krajnih bolnišnic, ker bi s tem bilo že mnogo odpomagano vsaj najnujnejši potrebi, da za hiralce ali tudi akutno zbolele se nahaja v občini bolnica, in nadejaje se, da se tudi v drugih občinah najdejo še taki človekoljubje, kakor se je našel v Borovniški občini gospod Lovro Verbič, ki je podaril občini Borovniški hišo z odmembo, da se v njej oskrbujejo bolniki in hiralci, predlaga upravni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Deželni zbor občini Borovnici za napravo hišne oprave za ondotno občinsko bolnico in hiralnico dovoli 120 gld. podpore iz deželnega zaklada.“ (Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Gledé marg. št. 44. zarad podelitve nagrade živinozdravniku v Logatcu in 46. zarad podelitve ustanov podkovskim učencam, predlagam sledeče:

„Visoki deželni zbor sprejme poročilo pod št. 44. in 46. na znanje.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

V marg. št. 1., gledé izvrševanja zakona v varstvo zemljišnih pridelkov, izreka gospodarski odsek svojo posebno zadovoljnost, toliko visoki c. kr. vladi, kolikor deželnemu odboru za zdatno ter tudi uspešno akcijo v prid zakonov, namenjenih za varstvo poljedelskih pridelkov ter konstatuje le, da se z vednim nadzorovanjem in opominjevanjem podredjenih uradov, državnih in deželnih, veliki uspehi doseči dajo, kakor nam prav dotična akcija v tem letu tako jasno dokazuje.

(Se vzame na znanje. — Wird zur Kenntniß genommen.)

Deželni glavar:

Prestopimo k 7. sedaj 6. točki dnevnega reda, katera se glasi:

7. Ustno poročilo finančnega odseka ob ustanovi za operatérja (k prilogi 26.).

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Stipendium für einen Operationszögling (zur Beilage 26).

Poročevalec vit. dr. Bleiweis-Trsteniški:

Deželni odbor se je obrnil do visoke vlade s prošnjo, naj bi se podelila ena onih ustanov, katere podeljuje visoka vlada medicincem, slovenščine večšim, ki se šolajo v Gradcu, zdravniku, ki bi se izvežbal v Gradcu v operatérskem kurzu. Finančni odsek se je uveril, da bi bilo to zelo želeli posebno z ozirom na prepotrebno korekturo na deželni bolnici, dalje, ker misli, da bode ščasoma treba bolnice po deželi ustanovljati in končno, ker je vsekako želeli, da bi se tudi na deželi našli zdravniki — operatérji.

Dosedaj so se morali bolniki iz vseh krajev dežele obračati v Ljubljano, če so se hoteli dati operirati, vsled neugodnih razmer mnogokrat to še v Ljubljani ni bilo mogoče, tako da so morali v Gradec. Zato pozdravlja finančni odsek to misel z veseljem in priporoča visokemu deželnemu zboru, da naj z ozirom na to, da zdravnik z letno ustanovo 252 gld. ne more shajati, dovoli še podpore 350 gld. iz deželnega zaklada, tako da bi zdravnik dobil 600 gld. na leto. Zdravnik bi moral biti 2 leti na Graški univerzi. S tem bi pa seveda stvar še ne bila končana, kajti mi potrebujemo več operatérjev v deželi, in zato bode treba, da se vstavi ta svota morebiti leto za letom v proračun deželnega zaklada.

Finančni odsek priporoča visokemu deželnemu zboru, naj nasvetu deželnega odbora popolnoma pritrđi in zato predlagam:

„Visoki deželni zbor naj sklene:

Za ustanovo, namenjeno slovenskega jezika večšemu doktorju vsega zdravilstva, zarad obiskovanja operacijskega tečaja na kakem avstrijskem vseučilišči, dovoli se iz deželnega zaklada znesek 350 gld. za leto 1891. in enaki znesek tudi za leto 1892. Prosilec se mora zavezati z reverzom, da bode po dovršenem operacijskem tečaju v deželi Kranjski izvrševal zdravniško prakso in če bode treba, tudi vstopil v deželno zdravstveno službo.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

Für ein Stipendium, welches für einen den Operationskurs an einer österreichischen Universität besuchenden, der slovenischen Sprache kundigen Doctor der Gesamtheitkunde bestimmt ist, wird der Betrag von 350 fl. pro 1891 und der gleiche Betrag pro 1892 aus dem Landesfonde bewilligt. Der Competent muß sich mittels Reverses verpflichten, nach Vollendung des Operationsurses im Lande Krain die ärztliche Praxis auszuüben und im Bedarfsfalle in den landchaftlichen Sanitätsdienst einzutreten“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihee se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, ki pritrđe predlogu finančnega odseka, da blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 8. sedaj 7. točki dnevnega reda, to je:

8. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora: § 6. „Občila“.

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechnungsbereich des Landesauschusses: § 6 „Communicationsmittel“.

Poročevalec dr. Tavčar:

V imenu upravnega odseka čast mi je poročati o § 6. letnega poročila. Mislim, da bodem ustregel visoki zbornici, če posameznih marginalnih številk ne prečitam, ker bi to preveč časa zahtevalo. Istotako upam, da ne bo potreba o vsaki marginalni številki posebej predloga staviti, ker je več sorodnih tvarin, ki so v različnih marginalnih številkah razvrstene, a se prav lahko, da postane poročevanje priprosteje, v jeden sam predlog združiti dajo. Tudi v poprejšnjih zasedanjih je bilo tako postopanje v navadi, menim, da torej danes ne bode ugovora, če enako postopam.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Dolga vrsta marginalnih številk peča se s prikladami, katere so cestni odbori razpisali in oziroma, katere je privolil deželni odbor. Dotični proračuni bili so pregledani in določeni po zvedencu deželnega odbora, in umevno je samo ob sebi, da se deželni zbor v tem oziru popolnoma smé in mora zanesti na izrek deželnega zvedenca. V obče je omeniti, da se je leta 1889. potrosilo po cestnih odborih 145.834 gld. 44 kr.

Pri tem se pa ni oziralo na cestni odbor Novomeški, ki svojih izkazov o dohodkih in troških deželnemu odboru ni doposlal. Iz proračunov in iz izkaza o troških je posebno razvidno, da so ceste na Notranjskem dražje kot v vsakem drugem delu dežele. Okraj Senožeški potrosil je za svojih 20 km cest 1919 gld. 12 kr., med tem, ko je cestni okraj na Brdu izdal za 64 km cest 1440 gld. 50 kr. Tako bi se dalo še na nekatere druge okraje opozarjati in gotovo bi bilo koristno, če bi se deželni odbor pečal z vprašanji, bi se li ne dala nekoliko ponižati tako neprimerna draginja vzdrževanja cest po notranjskih okrajih! Na drugo stran pa so znašali dohodki vseh cestnih odborov izvzemši novomeškega 159.100 gld. 14¹/₂ kr., tako da je ostalo preostanka 15.872 gld. 72 kr.

Nekateri cestni odbori so imeli koncem leta zdatne blagajnične preostanke, tako Bistrica, Idrija, Kostanjevica in Zaticina. Iz tega bi se sklepati dalo, da se je morda v teh okrajih razpisala prevelika priklada. Na vsak način pa je razvidno iz vsega, da se v deželi precéj stori za ceste in druga občila. To je razvidno tudi iz proračunov, kateri so se predložili za l. 1890. S temi proračuni opraviti ima dolga vrsta posameznih marginalnih številk, o katerih se lahko skupno razpravlja.

Marginalne številke 3., 4., 5., 6., 8., 10., 14., 15., 16., 17., 24., 25., 27., 28., 30., 32., 33., 35., 37., 40., 43., 45., 50., 51., 53., 55., 56., 59., pečajo se z proračuni cestnih odborov in oziroma s prikladami, ki so se na podlagi teh proračunov razpisale. Omenjati je samo, da so pri tem cestni odbori v ozir vzeti v nemškem alfabetu. Letno poročilo ima namreč v nemškem tekstu razvrstene okrajne cestne odbore po alfabetu, v slovenskem tekstu pa ne. Iz tega bi se dalo sklepati, da je nemški tekst avtentičen, slovenski tekst pa samo prevod prvega. To je vsekako zelo nepravilno. Poizvedel sem pa, da ne tiči tudi nikaka „mala fides“ deželnega odbora vmes, in da so cestni odbori po nemškem alfabetu le radi tega razdeljeni, da je lažja evidenca z ozirom na stareje akte, ki so zaostali za prejšnjim nemškim gospodarstvom.

Tu omenjati je dalje, da so se proračuni posameznih cestnih odborov brez daljših ovir odobrili in da se je trem cestnim okrajem, to je cestnemu okraju Radoljskemu, Črnomaljskemu in Novomeškemu dodelila subvencija 1000 gld. s pogojem, da se imajo deželne ceste, katere bode imela dežela v teh okrajih prevzeti, dobro popraviti, tako da jih bo dežela brez ovir prevzeti mogla. Ker se imajo v okrajih Radoljskem zvršiti nekatera večja dela in posebno tudi dva draga mosta, in ker sta okraja Črnomaljski in Novomeški v resnici revna, je gospodarsko-upravni odsek rad pritrdil tem subvencijam. Prigodilo se je tudi, da okrajni cestni odbor Vrhniški do sedaj svojega proračuna še ni predložil deželnemu odboru. Odsek pričakuje, da bo deželni odbor v prihodnje cestni odbor na Vrhniki s postavnimi sredstvi privodil do tega, da bode v prihodnje svoje proračune pravočasno deželnemu odboru predlagal.

Ker k dotičnim marginalnim številkam kaj posebnega ne morem nasvetovati, predlagam v imenu odsekovem:

„Visoki deželni zbor naj z odobravanjem sprejme v vednost marg. št. 3., 4., 5., 6., 8., 10., 14., 15., 16., 17., 24., 25., 27., 28., 30., 32., 33., 34., 35., 37., 40., 43., 45., 50., 51., 53., 55., 56., 59. § 6. letnega poročila.“

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Bei diesem Titel, die Communicationsmittel betreffend, halte ich mich verpflichtet, einen Gegenstand zur Sprache zu bringen, welcher insbesondere den Radmannsdorfer Bezirk interessirt.

Die Straßen von Lees über Beldeš nach der Wochein einerseits, und nach Fauerburg andererseits, sind als Landesstraßen erklärt worden. Die Übernahme der jetzigen Bezirksstraßen in die Verwaltung des Landes ist bis heute noch nicht erfolgt, obwohl nach dem Geſetze dies schon der Fall sein sollte. Es ist mit gewissen Schwierigkeiten verbunden, Bezirksstraßen, die zur Übernahme in die Landesverwaltung bestimmt sind, so zu behandeln, wie es die Verhältnisse erheischen würden, andererseits ist es aber auch nicht zulässig, mit der Ausführung des Geſetzes noch längere Zeit zu warten. Es ist mir gesagt worden, daß gewisse Erweiterungen der Straßenanlage, die vom Standpunkte der Landesstraßen erforderlich, bei Bezirksstraßen aber nicht nothwendig sind,

damit in Verbindung stehen. Gerade wegen solcher Arbeiten ist die Verzögerung der Übernahme besonders zu beklagen. Ich erlaube mir auf die Thatsache hinzuweisen, daß auf einer bestimmten Stelle dieser Straßen schon häufig Unfälle vorgekommen sind, daß in letzter Zeit eine Feuerspritze im Augenblicke der Noth, wegen der ungünstigen Straßenführung, gleichfalls umstürzte und nur mit Mühe an Ort und Stelle gebracht werden konnte. Diese Unfälle sind zum Theile dadurch verschuldet, daß die Bezirksstraßen nicht rechtzeitig in die Verwaltung des Landes übergehen. Die Übernahme dieser Straßen in die Verwaltung des Landes muß daher soweit als nur möglich beschleuniget werden, weil mit dem gegenwärtigen Übergangsstadium Uebelstände verbunden sind, die beseitiget werden müssen.

Der Bezirk, um den es sich hier handelt, ist mit Straßenumlagen fortwährend sehr schwer belastet — wie dies im Berichte hervorgehoben wird — mit 20%. Eine Erleichterung wäre sehr gerechtfertiget angesichts der Lasten, die der Bezirk zu tragen hat. Die Straße von Lees nach der Wodein führt zum größten Theile nicht durch Ortschaften, sondern durch Gegenden, wo keine Ortschaften liegen, weshalb die Erhaltung dieser Straße die entferntwohnenden Bewohner unverhältnismäßig schwer trifft. Ich will keinen Antrag stellen, weil ich die Schwierigkeiten, mit denen der Landesausschuß in dieser Frage zu kämpfen hat, erfahren habe, die Bitte aber, glaube ich, stellen zu dürfen, daß so rasch als möglich zur Übernahme dieser Straßenstrecken in die Verwaltung des Landes geschritten werden möge.

Nebenbei möchte ich schließlich noch bemerken, daß ich nicht daran zweifle, der Finanzausschuß werde, wenn die Ausführung der Straße von Auritz nach Wodeschitz noch eine besondere Unterstützung erheischen sollte, geneigt und in der Lage sein, das begonnene Werk durch seine Unterstützung auch weiterhin zu fördern, denn durch die im vorigen Jahre gewährte Subvention von 1000 fl. ist nur dem allerdringendsten Bedürfnisse der Herstellung der Savebrücke entsprochen worden.

Den Bezirk Radmannsdorf empfehle ich bei diesem Anlasse der besonderen Berücksichtigung des Landesausschusses, weil er diese Unterstützung besonders braucht.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako né, bi se usojal pojasniti z nekoliko besedami to stvar. Od vseh strani je čul deželni odbor enake prošnje in pritožbe. Lahko je spredieti, da je gmotno nemogoče bilo v tem kratkem času, odkar ima cestni zakon veljavo, prevzeti vse ceste, katere so za to določene, v deželno oskrbovanje. Zagotavljam pa, da se bode to zgodilo, v kolikor bodo pripuščale gmotne moči, še tekom te zime ali spomladi, ker deželni odbor sam čuti, da je to njegova dolžnost. Ali dosedaj ni imel na razpolaganje gmotnih moči, in k vsem temu je bil še deželni nadinženir par tednov bolan, tako da se je stvar še bolj zavlekla.

Sedaj homo glasovali, in prosim gospode, ki pritrde odsekovemu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec dr. Tavčar:

Nekaterim cestnim okrajem prihajajo dohodki iz mitnic: tako Postojnskemu okraju iz mitnice na Reški cesti, okraju Ložkemu iz mitnice na Bloški polici, okraju Logaškemu iz mitnice na Rakeku, okraju Ribniškemu iz mitnice v Podklanci in okraju Senožeškemu iz mitnice na Reški cesti. Iz letnega poročila razvidi se, koliko so te mitnice cestnim okrajem donasale.

Upravni odsek torej predlaga:

„Visoki deželni zbor naj marg. številke, ki se pečajo z mitniškimi dohodki, to je marg. št. 1., 20., 29., 41. in 48. § 6. letnega poročila, z odobravanjem v vednost vzame.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Nekateri marginalne številke tičejo se dovoznih cest, ki se nahajajo do kolodvorov v nekaterih cestnih okrajih in za katere ima deželni zaklad vsled postave svoje doneske izplačevati. Deželni odbor poroča, da so se ti doneski izplačali za dovozno cesto h kolodvoru v Postojni, za ono h kolodvoru v Trnovem in za ono h kolodvoru v Lescah.

V imenu odseka predlagam torej:

„Visoki deželni zbor naj dotične marg. številke letnega poročila, to je marg. št. 3., 7., 23. in 38. z odobravanjem v vednost vzame.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Nekateri cestni odbori prosili so tudi v zadnji dobi za posojila in oziroma za subvencije. Tako se je dovolilo posojilo cestnemu odboru v Kočevji 3000 gld., ki se imajo vrniti v treh letnih obrokih in sicer 1. decembra 1890, 1. decembra 1891 in 1. decembra 1892. Cestnemu odboru v Ložu, kojega finance se nahajajo v resnici v usmiljenja vrednem stanju in ki niti s 25% doklado izhajati ne more, dovolil in izplačal je deželni odbor subvencijo 1000 gld. Upravno-gospodarski odsek odobruje to izplačilo. Istotako izplačala se je cestnemu odboru Litijskemu subvencija v znesku 1000 gld. Tudi ta subvencija je opravičena, ker so nevihte dné 24. julija lanskega leta ceste v tem okraju tako poškodovale, da so dotični popravki proračunjeni na znesek 6.363 gld. Ta izdatek se nikakor ne more pokriti iz rednih dohodkov, zategadelj je bila deželnega odbora subvencija opravičena. Istotako se je izplačalo cestnemu odboru za okraj Radeški posojilo v znesku 600 gld., ki se ima vrniti do 31. decembra 1890. Dalje se je izplačala subvencija 300 gld. okrajno-cestnemu odboru Žužemperškemu in sicer v ta namen, da izdatno popravi kos ceste, ki se bode uvrstil med deželne ceste. Ker je bil deželni odbor o potrebi te subvencije prepričan, ne more upravni odsek družega izreči, nego da je bila subvencija opravičena.

Okrajnemu cestnemu odboru Senožeškemu se je naznanilo, da se mu vsled sklepa deželnega zbora ne more odpisati dolg v znesku 1848 gld., in da se ima ta znesek v 6. letih v enakih letnih obrokih po 308 gld. vrniti. Tudi okrajno-cestnemu odboru v Kamniku se je gledé na poškodbe, katere so pri cestah provzročile elementarne nezgode, dovolilo pred-

plačilo 2000 gld., ki se je imelo do 1. oktobra 1890 vrniti. Gospodarski-upravni odsek opozarja na v zadnjem zasedanji sprejeto resolucijo, vsled katere se ima deželni odbor ravnati po načelu, da dovoli podaljšanje plačilnih obrokov pri posojilih in predplačilih, katera so se dala cestnim odborom kolikor mogoče le takrat, če se je nekaj na račun zapadlega obroka plačalo. Pričakuje se torej, da bo deželni odbor po tem načelu ravnal tudi pri posojilih in predplačilih, ki so tukaj v razgovoru.

V drugem pa se predlaga:

„Visoki deželni zbor naj marg. št. 4., 18., 26., 36., 46., 47. in 52. z odobravanjem v vednost vzame“. (Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Nekaterim cestnim odborom plačujejo se podpore za cestarje. Take podpore izplačale so se cestnemu odboru Velikolaškemu, kojemu se je tudi naznanil sklep deželnega zbora z dné 8. novembra 1889. Istotako se je cestnemu odboru Ljubljanske okolice izplačala podpora za cestarje na Škofeljski cesti. Temu odboru izplačala se je tudi že določena podpora za vzdrževanje ceste med Grosupljem in Velikem Mlačevem v zmislu § 6., marg. št. 21. letnega poročila, za l. 1889. Na enak način izplačala se je podpora cestnemu odboru Črnomaljskemu za cestarja na Kočevsko-Črnomaljski cesti.

Predlaga se torej:

„Visoki deželni zbor naj dotične marg. št. 11., 12., 21., 22. in 58. z odobravanjem v vednost vzame.“

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Gledé nekaterih posameznih cest poročati je še sledeče:

Po sklepu deželnega zbora z dné 8. novembra 1889 odobrila se je preložitvev Lužarske ceste. Dotično delo oddalo se je po akordu podvzetniku gospodu Josipu Gödererju za 10.900 gld. Ker je delo skoraj dogotovljeno, izplačala sta se cestnemu odboru iz deželnega zaklada: neobrestljivo posojilo 4000 gld. in pa podpora 4000 gld.

Dalje poroča deželni odbor, da se je v okraji Metliškem ležeča cesta Srednja vas-Verčiče dogotovila in da so vsi troški znašali 2157 gld. 52 kr. Deželni nadinženir jo to cesto pregledal ter jo našel v popolnoma dobrem stanu. Po nasvetu nadinženirjevem dovolil je deželni odbor cestnemu odboru za poplačanje podjetnika še daljno podporo v znesku 300 gld. V okraji Radoljskem prevzel je deželni odbor v svojo oskrbo cesto Bled-Zasp. V okraji Ribniškem se je po sklepu deželnega zbora z dné 13. oktobra 1888 izplačala županstvu v Loškem potoku podpora 500 gld. za vzdrževanje Loško-Potoške okrajne ceste. V okraji Novomeškem izvršila se je kolavdacija ceste Srednja vas-Brezje. Pregledal je to cesto gospod deželni nadinženir ter jo našel v dobrem stanu. Skupni troški te ceste znašajo 16.332 gld. 80 kr. Ker se je za to cesto dala iz deželnega zaklada samo subvencija 4000 gld., izplačal je deželni odbor še daljno subvencijo v znesku

1000 gld. ter je potrdil tudi cestarja Franceta Godec-a v odkazani mu službi. Ta subvencija je opravičena posebno v okolščini, da se tu gre za cesto, ki je že sedaj deželna cesta. V okraji Senožeškem se je za Britof-Senožeško okrajno cesto izplačala subvencija 300 gld. Cestni odbor Trebanjski predložil je proračun za popravo okrajne ceste Doberniče-Mirnapuč pri Artmani vasi in Vrbovci ter prosil, naj se mu v ta namen dá podpora 500 gld. iz deželnega zaklada. Deželni odbor je to prošnjo zavrnil, ker finančno stanje omenjenega cestnega odbora ni preslabo. V cestnem okraji Črnomaljskem oddala se je zgradba ceste med Brezovico in Predgradom, ter se je v ta namen izplačala že dovoljena podpora 1000 gld.

Odsek torej predlaga:

„Visoki deželni zbor naj marg. št. 13., 31., 39., 42., 44., 49., 54. in 57. z odobravanjem v vednost vzame“. (Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Marginalna št. 60. peča se z vzdrževanjem Turjaške ceste, za katero se je v pretečeni dobi potrosilo 2803 gld. 38 kr. Marginalna št. 61. peča se z Grosupeljsko cesto, za katero se je 1939 gld. 69 kr. izdalo. Marginalna št. 62. pa razkazuje troške pri vzdrževanju Kopačniške ceste, ki so znašali 843 gld. 82 kr.

Vsi ti troški niso pretirani in zatorej odsek predlaga:

„Visoki deželni zbor naj marginalne številke 60., 61. in 62. z odobravanjem v vednost vzame“. (Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

V marginalni št. 63. poroča deželni odbor, kako je izvršil sklep deželnega zbora z dné 18. oktobra 1889 gledé občinske ceste Bodešiče-Zagorica in gledé mostu, ki se je imel zgraditi v tej progí.

Omenjal bi le to, da deželni odbor ni doslovno zvršil sklepa visokega deželnega zbora, da je pa to, kakor je razvidno iz poročila pri marg. št. 63., opravičeno bilo z ozirom na to, da se še ni našel nek izgubljen akt, po katerem so se Bodeščani zavezali, vzdržavati dotični most.

Upravni odsek nima ničesar pristaviti ter predlaga:

„Visoki deželni zbor naj marg. št. 63. z odobravanjem v vednost vzame“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

V marg. št. 64. poroča deželni odbor, kako je zvršil sklep deželnega zbora z dné 8. novembra 1889 gledé podpore občini Črničah za popravo dveh potov. V marg. št. 65. poroča deželni odbor, kako je spolnil deželno-zborski sklep gledé občinske ceste iz Golega do Studenca. V marg. št. 66. se poroča, da se je podobčini Kanjidol pri Črnem vrhu za napravo vožne poti izplačala subvencija 300 gld. Istotako se poroča v marg. št. 67., da se je v zmislu sklepa lanskega zasedanja občini Marije Device v Polji za popravo občinskega pota ob Gostinškem grabnu izplačala podpora 149 gld.

Upravni odsek predlaga:

„Visoki deželni zbor naj marg. št. 64., 65., 66. in 67. z odobravanjem v vednost vzame“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Občina Jablanica vložila je v lanskem zasedanju prošnjo, da bi se cesta, ki veže okrajno cesto z državno cesto pri Vrbovem in Dolenjem Zemonu, med okrajne ceste uvrstila. Ta prošnja odstopila se je deželnemu odboru v daljno poročanje. Cestni odbor je poročal na to, da ta cesta za promet nima nobene važnosti in da bi bila radi klancev in mostov zelo draga. Na drugo stran se je pa okrajno glavarstvo v Postojni prav toplo za omenjeno prošnjo potegnilo. Deželni odbor zategadelj še ni v stanu, da bi že v tem zasedanju kak definitiven predlog stavil.

Predlaga se torej:

„Visoki deželni zbor naj marg. št. 68. z odobravanjem v vednost vzame“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Občinska cesta iz Save čez Krlico na Št. Lampert bila je po nevihtah močno poškodovana. Na prošnjo županstva v Št. Lampertu je privolil deželni odbor, po dognanih poizvedbah, za popravo te občinske ceste podporo 200 gld. Isto tako je deželni odbor, zaslišavši poprej okrajno glavarstvo v Postojni, dodelil podpore 150 gld. vasi Vrbiča za popravo neke občinske poti. Dalje je dovolil deželni odbor občinam Dovsko, Ihan in Laze podpore 250 gld. za napravo brodu čez Savo med Dovskem in Lazami. Istotako dovolil je deželni odbor, zaslišavši cestni odbor Litijski, občini Vače podpore 150 gld. za popravo po nalivih poškodovanih občil. Za nadaljevanje cestne zgradbe iz Spodnjega Loga do Dola izplačalo se je županstvu podpore 150 gld. Za novo občinsko pot iz Klanca na Zalog se je občini Šmarje izplačala podpora 200 gld. Podobčini Podkoren se je izplačalo v popravo neke škarpe v Korenu 250 gld., za katero popravo je tudi erar izplačal 400 gld. Občini Jablanica izplačala se je podpora 300 gld. za nujno popravo občinskega pota, kojega troški so proračunjeni na 1460 gld. Občini Režiše so se podaljšali obroki, v katerih ima poplačati deželno posojilo v znesku 400 gld.

Upravno-gospodarski odsek nima tem poročilom, iz katerih je razvidno, da je deželni odbor mnogo storil za občinska pota, ničesar pristaviti ter predlaga:

„Visoki deželni zbor naj marg. št. 69., 70., 71., 72., 73., 74., 75., 76. in 77. z odobravanjem v vednost vzame“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

V marg. št. 78. poroča deželni odbor, kaj je storil vsled deželno-zborskega sklepa z dné 5. novembra 1889 gledé preložitve ceste čez Brunek. To poročilo dokazuje, da bi ta preložitev stala 88.000 gld., ali pa vsaj 66.000 gld. Že te številke govore proti nameravani preložitvi. Odsek se pa tudi popolnoma strinja z mnenjem deželnega odbora, da bi nikakor

ne bilo umestno sedaj, ko se bo zgradila dolenska železnica, ustanovljati nove proge, po kateri bi se promet od te železnice, pri kateri bode dežela vendar v prvi vrsti prizadeta, odtegnil, ter južni železnici pritegnil. Ker se pa pri cesti čez Brunek deželni odbor izgotoviti primerne korekture, je upravno-gospodarski odsek mnenja, da naj bi imel deželni odbor skrbeti za to, da se take korekture izvršijo po vsi cesti od Radeč do Mokronoga.

Upravno-gospodarski odsek torej predlaga:

„Visoki deželni zbor naj postopanje deželnega odbora v tej zadevi odobri ter naj izreče, da se ima izdelanje načrta o preložitvi Bruneške ceste opustiti in cela zadeva odložiti za toliko časa, da bo dogotovljena dolenska železnica. Tudi naj visoki zbor sklene, da ima deželni odbor skrbeti za to, da se bodo na cesti od Radeč do Mokronoga izvršile potrebne korekture, v kolikor se brez posebnih stroškov izpeljati dajo“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

V marg. št. 79. in 80. naznanja deželni odbor, iz kakih vzrokov deželno-zborskih sklepov z dné 8., oziroma 15. novembra 1889 še ni mogel izvršiti.

Predlaga se torej:

„Visoki deželni zbor naj sklene, da se marg. št. 79. in 80. z odobravanjem v vednost vzameta“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

V marg. št. 81. poroča deželni odbor, kako je postopal vsled deželno-zborskega naročila, danega mu v seji dné 23. novembra 1889. Iz tega poročila je razvidno, da se visoka vlada nič kaj ne ogreva za projektovano zgradbo. Mogoče je tudi, da se bode Štajerski deželni zastop branil, za to zgradbo kaj storiti. Lahko se torej pripeti, da bode morala dežela sama zgradbo v roke vzeti, tako da bi imela k večjemu od cestnega okraja Laškega kak prispevek pričakovati. Za tak slučaj bi potem ne moglo govorice biti o tem, da bi se zgradil železni most; potem je edino le zgradba lesenega mostu mogoča.

Gospodarsko-upravni odsek torej predlaga:

„Deželni zbor odobruje postopanje deželnega odbora v tej zadevi ter mu naroča, da naj dotična obravnavanja nadaljuje, da naj pri tem tudi eventualiteto, da se bo moral zgraditi morda samo leseni most, v ozir vzame ter v prihodnjem zasedanju o vsem znova poroča“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Gledé marg. št. 82., 83. in 84. predlaga upravno-gospodarski odsek:

„Visoki deželni zbor naj marg. št. 82., 83. in 84. z odobravanjem v vednost vzame“.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

V marg. št. 85. poroča deželni odbor, kako je bil zastopan pri posvetovanju dné 8. julija 1890 v Celovci, ko so se različni zastopniki posvetovali o zgradbi železniške proge Divača-Loka-Celovec. V

tem poročilu naznanjeni so tudi sklepi, ki so bili sprejeti pri tem velevažnem posvetovanji. Če bi se zgradila nova železnica, bilo bi to v veliko korist naši deželi in gotovo je visoka ta zbornica v prvi vrsti poklicana, da vse stori, kar bi to zgradbo pospešiti moglo.

Zategadelj predlaga upravno-gospodarski odsek:

„Deželni zbor odobruje postopanje deželnega odbora v tej zadevi ter izreka, da se popolnoma strinja s sklepi, ki so bili sprejeti pri zborovanji v Celovci dné 28. julija 1890 in da hoče, v kolikor bodo finance dežele to dopuščale, vse storiti, kar bi zgradbo omenjene železnice pospešiti moglo.“

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Nachdem ich sehe, daß keiner der Herren Vertreter, die ihr Mandat speciell der Stadt Laibach zu verdanken haben, im Gegenstande das Wort ergreift, muß ich, wenn auch der Stadt Laibach etwas ferner stehend, aber im Interesse des Landes, ein paar Worte mir erlauben, um zu constatiren, daß es denn doch zweifelhafter Natur ist, ob es namentlich zum Vortheile der Stadt Laibach gereichen wird, wenn das Project der Bahnführung von Laib über die Karawanken zur Ausführung gelangt. Ich glaube nicht, daß diese Gefahr sehr nahe liegt, aber wenn dies einmal geschieht, so wird die Stadt Laibach keineswegs einen großen Vortheil daraus ziehen, im Gegentheil: sie wird rechts oder links liegen bleiben. In dieser Hinsicht muß ich schon glauben, daß es sich kaum empfehlen dürfte, diese Angelegenheit, für welche Klagenfurt und Kärnten überhaupt sich im hohen Grade erwärmt, zu fördern, denn die Rückwirkung zum Nutzen für unser Land ist in einem minimalen Theile, die Schädigung aber in einem bedeutenden Theile desselben zu gewärtigen.

Das Gesagte ist nicht als eine Richtschnur, sondern nur als eine Erwägung, welche ich dem Landesauschusse nahe lege, zu betrachten.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Jaz ne bi se bil pri tej točki oglasil k besedi, ko bi me ne bi izzval častiti gospod predgovornik. Nisem se mislil oglasiti iz uzroka, katerega je navel on sam, iz razloga namreč, da ne pričakujem, da bi ti sklepi imeli že sedaj posebnega uspeha. Pomisliti je treba, kako velike naravne zapreke se stavljajo tej železniški progi, katera bi vsled tega stala silno veliko denarja, in dalje, da se država še za važnejšo železnico, za dolensko železnico namreč, toliko časa ni mogla odločiti. Poleg tega moramo pa še pomisliti nekaj družega. Prepričan sem, da država tudi zaradi tega ne bode pospeševala zgradbe te železnice, ker je napravila péažno pogodbo z južno železnico za neki del Rudolfove železnice in si prizadeva, da bi jednako pogodbo dognala z južno železnico za vse svoje proge. Država se bode torej varovala velikih troškov. Prepričan sem, da bi železnica, katera bi velik del prometa odvrnila od Ljubljane, ne bila posebno koristna za mesto Ljubljansko. Ko bi se pa vendar imela ustanoviti, bi to tudi ne bila tako velika škoda za Ljubljano, kakor se morebiti pričakuje od jedne ali druge strani, kajti jaz mislim, da bode šel promet

od dolenske železnice skozi Ljubljano; od tranzita pa mesto Ljubljansko tako ne bo imelo pričakovati veliko dobička. Jedina napaka bi bila ta, da bi središče vseh železnic ne bilo v Ljubljani, ali to je tudi jedina napaka. Posebnega strahu torej jaz nimam in zato nisem hotel govoriti k tej točki; sklenil pa sem, predno me je še na to opozoril častiti gospod predgovornik, da bodem glasoval proti predlogu upravnega odseka.

Poročevalec dr. Tavčar:

Prezgodaj bi bilo, spuščati se v razgovor o tem, kake koristi bi izviralé od železniške proge Divača-Loka, bodisi za deželo, bodisi za mesto Ljubljansko. Gotovo pa je, da bi bila železnica velike koristi za deželo in brž ko ne tudi gotovo, da se bode izpeljala, ker bode vojni minister pred ali pozneje stvar vzel v roke in rekel: „mi potrebujemo to progo“. Ali eno opazko bi si dovolil nasproti častitemu gospodu poslancu baronu Apfaltrernu. On je izrekel svoj strah, da ne bi izviralá iz te železnice škoda za mesto Ljubljansko in je porabil to priliko, izreči svoje začudenje, da zastopnik mesta Ljubljanskega, ni vstopil v debato. Ljubljana je tisto mesto, ki je v deželi najbolj národno, najbolj, rekel bi, slovensko. Torej mislim, da strah častitega gospoda poslancá barona Apfaltrerna ni bil prav resničen in da njegova opazka ni imela drugega namena, nego nekoliko podražiti gospoda zastopnika Ljubljanskega mesta. Ta strah pa mu ni prišel prav iz srca, ker bi sicer ne bil pravi voditelj nemške opozicije v tej zbornici.

Deželni glavar:

Sedaj prestopimo na glasovanje in prosim gospode, ki pritrde predlogu gospoda poročevalca, da blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec dr. Tavčar:

O marginalni št. 86. predložilo se bode posebno poročilo visoki zbornici; s tem končam svoje poročanje.

Deželni glavar:

Sedaj prestopimo k 9. sedaj 8. točki dnevnega reda.

Poslanec ces. svétnik Murnik:

Prosim besede! Ker sem slišal, da bode to poročilo precej obširno in je tudi ura že precej pozna, nasvetujem, da se seja konča in se stavi to poročilo v prvi vrsti na dnevni red prihodnje seje.

Deželni glavar:

Želi kdo v formalnem oziru besede k temu predlogu?

(Ničče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, smatram, da so vsi gospodje poslanci ž njim zadovoljni in torej prestopam k sklepu seje.

Naznaniti mi je, da mi je došel od visokega deželnega predsedstva dopis o zdravstvenih zadevah, kateri je pomenljiv po svoji vsebini, in katerega sem dal razdeliti med častite gospode poslance, ker sem dobil več iztisov.

Prosim to na znanje vzeti.

Dalje se mi je izročil zadostno podprti samostalni predlog. Prosim gospoda tajnika, da ga prečita.

Tajnik Pfeifer:

(Bere: — Čiešt:)

Samostalni predlog

gospoda poslanca Pfeiferja in tovarišev.

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Priloženi načrt zakona se potrjuje.
2. Deželnemu odboru se naroča, da pridobi Najvišje potrjenje temu zakonu.

1. Dem beiliegenden Gesetzentwurfe wird die Zustimmung erteilt.

2. Der Landesausschuss wird beauftragt, diesem Gesetzentwurfe die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

Zakon

z dné .....

o zemljiškoknjžnem vpisu na podstavi zasebnih listin v malóstnih zemljiškoknjžnih stvaréh.

Pa nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske na podlagi določil, ktera obseza državni zakon z dné 5. junija 1890, drž. zakonika št. 109, o zemljiškoknjžnem vpisu na podstavi zasebnih listin v malóstnih zemljiškoknjžnih stvaréh, ukazujem tako:

§ 1.

Malóstne zemljiškoknjžne stvari v smislu državnega zakona z dné 5. junija 1890, drž. zakonika št. 109, so one, pri katerih v dotičnih listinah napovedani znesek kake trjatve ali cena ali vrednost kake legovine ali kakega prava sploh ne presega vsote 100 gld. brez obresti in postranskih pristojbin.

§ 2.

Ta zakon stopi v veljavnost s tistim dnevom, ko se razglasi.

§ 3.

Mojemu ministru za pravosodje je naročeno izvršiti ta zokon.

Gesetz

vom .....

betreffend die grundbücherliche Einverleibung auf Grund von Privaturkunden in geringfügigen Grundbuchsachen.

Über Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich auf Grundlage der über die grundbücherliche Einverleibung auf Grund von Privaturkunden in geringfügigen Grundbuchsachen im Reichsgesetze vom 5. Juni 1890, R. G. B. Nr. 109, enthaltenen Bestimmungen anzuordnen, wie folgt:

§ 1.

Als geringfügige Grundbuchsachen im Sinne des Reichsgesetzes vom 5. Juni 1890, R. G. B. Nr. 109, sind jene anzusehen, bei welchen der in der betreffenden Urkunde angegebene Betrag einer Forderung oder der Preis oder der Werth einer Liegenschaft oder eines Rechtes überhaupt die Summe von 100 fl. ohne Zinsen und Nebengebühren nicht übersteigt.

§ 2.

Dieses Gesetz tritt mit dem Tage der Kundmachung in Wirksamkeit.

§ 3.

Mit der Durchführung dieses Gesetzes ist Mein Justizminister beauftragt.

V Ljubljani, 17. oktobra 1890.

	Pfeifer.	
Dr. Papež.	Hinko Kavčič.	Oton Detela.
M. Lavrenčič.	P. Pakiž.	V. Ogorelec.
Dragoš.	Klun.	Klein.
	F. Stegnar.	

Deželni glavar:

Gledé odsekovih sej imam naznanjati, da zboruje finančni odsek jutri ob 10. uri dopoldne, in odsek za letno poročilo danes ob 1/25. uri popoldne.

Gledé dneva prihodnje seje predlagam, da naj bode seja v petek, 31. t. m. ob 10. uri dopoldne, s sledečim dnevrim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sijung.)

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, sklepam sejo.

Konec seje ob 2. uri popoldne. — Schluss der Sijung um 2 Uhr Nachmittag.